

יד מהרש"א
מסכת בבא בתרא
פרק גט פשוט
חלק ב'
קסה: עד קעו:

ב' שבט תשס"ז

מפתח

דף קסה:-קסו.....	3
תד"ה אימא נסכא.....	3
דף קסו:.....	9
תד"ה רבעתים.....	9
תד"ה אם כן למה כתוב.....	12
תד"ה הג"ה בתוספתא תניא (נדפס בסוף ד"ה אבל).....	14
דף קסז:.....	15
תד"ה וליחוש.....	15
תד"ה וליחוש לשני יוסף בן שמעון.....	22
תד"ה ומחזיק.....	24
דף קסח:.....	26
רשב"ם ד"ה בשטרי.....	26
תד"ה אבל בשטר.....	27
דף קסט:.....	31
בא"ד ומקנה לו ובא"ד וקצת קשה.....	31
דף קסט:.....	37
תד"ה ורשב"ג.....	37
דף קע. ודף קע:.....	40
רשב"ם ד"ה אמר לי' רבא ותד"ה אלא לברר.....	40
תד"ה אין הלכה.....	46
דף קעא:.....	51
גמרא ד"ה בתר דאמר לי'.....	51
דף קעב:.....	52
תד"ה אי ידעיתו.....	52
דף קעב:.....	53
תד"ה מינך ותד"ה אלא הא דתניא.....	53
דף קעד.-קעד:.....	59
תד"ה דלודעינהו ותד"ה ואם כתב וכל אמצע דיבור בו.....	59
תד"ה בר מערב.....	67
דף קעה:.....	69
תד"ה הא דלא מקוים.....	69
תד"ה חזר ואמר.....	72
תד"ה גבו קרקע יש לו.....	76
דף קעה:.....	77
תד"ה לא מן היורשין.....	77
תוספות בא"ד משום דהוי כמוחזק.....	78
תד"ה דיתבא דיינא.....	79
דף קעו:.....	81
תד"ה גובה.....	81
תד"ה והלכה כמותו.....	83

דף קסה:-קסו.

תד"ה אימא נסכא

סוגיא דידן	סוגיא דכתובות
אמר כסף	אמר כסף
אין פחות מדינר כסף	מגבהו כל מה שירצה כלומר מטבע הכי פחותה של כסף דהיינו איסר
ואימא נסכא	ואימא נסכא
דכתיב בי' מטבע	
ואימא פריטי	

(1) הקדמה

(א) איסר הכי קטן ממטבעות כסף

(ב) ושווה שמנה פרוטות נחושת

(2) ברייתא

(א) אמר כסף – אין פחות מדינר כסף

(3) גמרא

(א) קשיא

(i) ואימא נסכא

(ב) תירוץ

(i) דכתיב בי' מטבע

(ii) ונסכא אינה מטבע

(ג) קשיא

(i) ואימא פריטי

(ii) וקמפרשי בתוספות דמקשין "ואימא איסר"

(4) תוספות

(א) קשיא

(i) לכאורה נסכא שווה יותר מדינר

(ii) ותיקשי

(1) דלקושייתן ד"אימא נסכא" הוי להו לתרוצי

(2) דאינו גובה נסכא משום תפסת מועט תפסת

(ב) תירוץ

(i) לא כדקאמרת דנסכא שווה יותר מדינר

(ii) אלא נסכא שווה פחות מדינר

(iii) ומשום הא גופה – כלומר תפסת מועט – הקשו בגמרא

(1) "אמאי אמרת אין פחות מדינר כסף -- אימא נסכא"

(5) מהרש"א

- (א) קבענו לתוספות אשר "ואימא פריטי" משמעו "ואימא איסר"
- (ב) והוכחת תוספות אינה מענייננו
- (ג) ברם הוי מציא תוספות להוכיח גישה זו מברייתא דידן
- (i) מאחר
- (1) דתפסת מועט תפסת
- (2) וקבענו דלוה חייב לשלם מטבעת כסף מחמת דכתיב בי' מטבע
- (3) מוכרה
- (א) אשר "ואימא פריטי" משמעו איסר
- (ב) דהרי איסר הכי קטן ממטבעות כסף
- (6) מימרא בכתובות
- (א) אמר כסף – מגבהו כל מה שירצה
- (i) כלומר מטבע של כסף הכי פחות דהיינו איסר
- (ii) ואין מענייננו לפרש אמאי לא אמרי דינר כבגמרא דידן
- (ב) קשיא
- (i) ואימא נסכא
- (7) המשך תוספות דידן
- (א) קשיא – לפי הגהת ב"ח
- (i) אי אמרת דבתר תפסת מועט אזלינן
- (1) תיקשי דממימרא זו בכתובות
- (2) מוכרה דנסכא פחותה אפילו מאיסר
- (ii) וזאת אין להולמו דהרי אין איסר שווה אלא ח' פרוטות נחושת
- (ב) שאלה
- (i) האם מצינו נמי למידק מגמרא דידן
- (1) דאי בתר תפסת מועט אזלינן
- (2) נמצא דנסכא שווה פחות מאיסר
- (ג) תשובה
- (i) לא במישרין
- (1) דהרי קבענו
- (א) דבגמרא דידן נקטינן
- (i) דאמר כסף אין פחות מדינר כסף
- (ב) שלא כגמרא בכתובות
- (i) דמגבהו איסר
- (ג) אשר בגלל כן

(i) אין למידק מ"אימא נסכא" בגמרא דידן

(ii) אלא דנסכא פחותה מדינר

(ii) ברם

(1) מחמת דברייתא דידן ס"ל דתפסת מועט תפסת

(2) מצינו להוכיח בעקיפין דנסכא שווה פחות מאיסר

(3) דאל"ה

(א) הוי להו להקשות בגמרא דידן

(i) ואימא פריטי

(ii) לפני שהקשו ואימא נסכא

תד"ה אי הכי רישא נמי ותד"ה אמר רב אשי

משלם	כתב	
ב' דינרי כסף בכסף	כסף דינרין ודינרין כסף	ברייתא א' רישא
ב' דינרי זהב בכסף	כסף בדינרין	ברייתא א' סיפא
ב' דינרי זהב בזהב	זהב דינרין ודינרין זהב	ברייתא ב' רישא
ב' דינרי כסף בזהב	זהב בדינרין	ברייתא ב' סיפא

(1) הקדמה – שיטת ר"ח

(א) נקודה א'

(i) אליבא דהוה אמינא סתם דינרין משמעו כסף

(ב) נקודה ב'

(i) הלכך

(1) ברישא דברייתא א'

(א) כשאמר כסף דינרין ודינרין כסף

(i) בין כסף דלשון השטר בין סתם משמעות דינרין

(ii) תרוייהו מורין על כסף

(ב) ומובן דמשלם ב' דינרי כסף בכסף

(2) ברישא דברייתא ב'

(א) כשאמר זהב דינרין ודינרין זהב

(i) "זהב" של לשונו של שטר מורה על זהב

(ii) ועומד בניגוד לסתם משמעות דינרין דהיינו כסף

(ב) ודנין דלשון שטר גובר על סתם משמעות דינרין

(ג) ומשלם ב' דינרי זהב בזהב

(2) גמרא לפי שיטת ר"ח כמסוכם בתוספות

(א) קשיא

(i) בסיפא דברייתא ב' כשאמר זהב בדינרין

(ii) נמי נימא

(1) דלשונו של שטר יגבור על משמעות סתם דינרין

(2) ודלכן זהב בדינרין משמעו זהב

(ב) תירוץ

(i) א"כ במאי יהא שונה רישא וסיפא

(ג) קשיא

(i) אימא דלא שונה רישא מסיפא אלא בהא

(1) דברייתא משלם במטבעות זהב

(2) ובסיפא אינו משלמו אלא בזהב פריכי

3 מהרש"א

(א) קשיא

- (i) הווי להו נמי להקשות קושיא דומה לסיפא דברייתא א'
(ii) כשאמר כסף בדינרין:

(1) מאחר

- (א) דלשונו של שטר – כסף
(ב) מחזק לסתם משמעות של דינרין דהיינו כסף

(2) אימא

- (א) דכסף בדינרין משמעו כסף
(ב) ודלא שונה סיפא מרישא אלא בהא
(i) דברישא משלם במטבעות כסף
(ii) ובסיפא אינו משלם אלא בגרוטאות כסף

(ב) תירוץ

(i) מקשן ס"ל אשר

(1) בי"ת במלת "בדינרין"

- (א) בין בסיפא דברייתא א'
(ב) בין בסיפא דברייתא ב'

(2) משמעו זהב

(ii) עכשיו

(1) סיפא דברייתא א' ניחא לי' למקשן

(א) דהגם

- (i) דבשטר כתיב כסף
(ii) וסתם משמעו של דינרין כסף

(ב) מ"מ

(i) מספיק בי"ת בתוך "בדינרין" להפוך משמעו לזהב

(2) ברם הא קא קשיא לי'

(א) דבסיפא דברייתא ב'

(i) בי"ת של מלת בדינרין בסייעתא דלשון זהב בשטר

(ii) מכ"ש דהווי להו לגבור על סתם משמעות "דינרין"

4 המשך גמרא

(א) שיטת אביי בסיפא דברייתא א'

משלם	כתב	
ב' דינרי כסף בכסף	כסף דינרין] ודינרין] כסף	ברייתא א' רישא
ב' דינרי זהב בכסף	כסף בדינרי	ברייתא א' סיפא

(i) היינו טעמא דבסיפא דברייתא א' משלם דינרי זהב

(1) דקאמר בדינרי בלי נ'

(2) ודינרי אין משמעו אלא זהב

(5) תוספות

(א) שאלה

(i) האם ברישא דברייתא א' נמי גורסין כסף דינרי בלא נ'

(ב) תשובה

(i) אכן ברישא גורסין כסף דינרי

(ii) והי לך הוכחה

(1) אולי ברישא לא כתוב "דינרי"

(א) כלומר דברישא כתיב "כסף דינרין"

(2) ובסיפא כתיב "כסף דינרי"

(iii) אם כן

(1) לא הוי צריך לה לברייתא

(א) למיסמך על בי"ת בסיפא – כסף בדינרי

(ב) לחלק בין רישא לסיפא

(ג) קשיא

(i) תשובה זו אין נראה

(ii) מחמת דאיצטריך לבי"ת בסיפא מצד הדקדוק

(iii) משום

(1) דמלים "כסף דינרי" סותרות עצמן ואינן "דיבור" בדקדוק לשון

(2) דהרי דינרי משמעו זהב בניגוד למלת "כסף"

דף קס"ו:

תד"ה רבעתים

(1) גמרא

(א) ועמדו קינין של יולדת ברבעתים

(2) רשב"ם

(א) בקן איכא ב' פרידות

(3) הקדמה

(א) זוז = דינר

(ב) דינר (זוז) צורי = 8 דינרי מדינה

(ג) דינר מדינה = זוז מדינה = פשיט

(ד) נמצא דקן ופרידה עולות כבטבלא זו

פרידה אחת	שמינית דינר צורי	פשיט אחד
קן (ב' פרידות)	רובע דינר צורי	ב' פשיטי

(4) תוספות

(א) "רבעתים" משמעו רובע דינר בעד ב' פרידות דהיינו קן אחת

(ב) "רבעתיים" בתרי יוד'ין משמעו ב' רובעי דינר

(ג) במסכת כריתות

(i) גרס רש"י דעמדו קינין ב"רבעתיים"

(ii) ופירש רש"י

(1) דקינין היינו ב' קינין

(2) והם עמדו בב' רובעי דינר

(ד) קשיא

(i) הרי יולדת לא צריכא אלא לקן אחד

(ii) ולמה להו לקבוע בכמה עולים יותר מקן אחד

(iii) ועוד

(1) אי אמרת דקבעו כמה עולה ב' קינין

(2) תיקשי אמאי לא קבעו נמי דג' קנין עולין בג' רבעין וכו'

(5) מהרש"א

(א) בתוספות ישנים מקשים לרש"י

(i) דיכול להיות

(1) דאע"ג דקונין קן אחד ברובע

(2) קונין יותר מקן אחד בשיעור זול לגבי קן אחד

(3) כגון דלוקחים ג' קינין בב' רבעים

(6) המשך תוספות

(א) מסכת יומא נה:

(i) מדובר במי שאינו צריך לקרבנו אלא פרידה אחת

(ii) וקאמרי דדמי קרבנו עולה ד' זוז

(iii) קשיא

(1) הרי בכריתות ובגמרא דידן קבענו דקן עלה ברובע זוז

(7) מהרש"ל

(א) קשיא

(i) קבענו דבאותו עובדא דיומא מדובר במי שלא הי' צריך לקרבנו אלא פרידה אחת

(ii) נמצא דשילם ד' זוזי בעד פרידה אחת

(iii) ואמאי קאמרי תוספות הכא דביומא כתיב דשילם ד' זוזי בעד קן

(ב) תירוצ

(i) צריכין להגיה לתוספות הכא למיגרס דביומא כתיב דשילם בשיעור ח' זוזי לקן

(8) מהרש"א

(א) בסוף דיבור זה נסיק אף אליבא דמהרש"ל

(i) דתוספות בתירוצן לא דייקי בין מחיר קן למחיר פרידה

(ב) הלכך

(i) הכא נמי בקושייתן מצינו למימר דתוספות לא דייקי

(ii) ולא איצטריך לשנות גרסתן

(9) המשך תוספות

(א) תירוצ

(i) התם בכסף מדינה משתעי

(ii) ולא שילם אלא ד' פשיטי

(ב) קשיא

(i) הרי ד' פשיטי כסף מדינה שווין חצי דינר צורי ולא רובע דינר צורי

(ג) תירוצ

(i) לא דייקי וכיוונו למימר ב' פשיטי

(10) מהרש"ל ומהרש"א

(א) קשיא

(i) אין הכי נמי דקן עולה ב' פשיטי דהיינו רובע דינר צורי

(ii) ברם התם בפרידה איירי דאינה עולה אלא פשיט אחד דהיינו שמינית דינר צורי

(ב) תירוצ

(i) לא דייקי אף בזה

(ג) שים לב

(i) דזהו פיסקא דמהרש"ל אשר אותו הזכיר מהרש"א לעיל

תד"ה אם כן למה כתוב

(1) משנה

(א) שאלה

(i) במקרה דעליון של שטר אינו דומה לתחתון של שטר

(ii) האם הולכין אחר עליון או אחר תחתון

(ב) תשובה

(i) הולכין אחר תחתון

(ג) שאלה

(i) גרסא דלן:

(1) "אם כן למה כתוב עליון"

(ii) גרסת ר"ח:

(1) "אם כן למה כותבין עליון"

(ד) תשובה

(i) סומכין על עליון

(1) בגוון דבתחתון חסרה אות אחת

(2) ואותה אות כתובה בעליון

(ii) כגון

(1) היכא

(א) דכיוונו למיכתב חנני

(ב) ובעליון כתבו חנני כתיקונו

(ג) אבל בתחתון לא כתבו אלא חנן

(2) הולכים אחר עליון

(2) תוספות

(א) שאלה

(i) האם הולכים אחר עליון אף לגבי סכום ההלוואה

(ב) תשובה

(i) קבענו לעיל דר"ח גורס "למה כותבין" במקום "למה כתוב"

(ii) ומגרסא זו מוכרח דלענין סכום הלוואה לא הולכין אחר עליון

(3) מהרש"א

(א) הכי פירושו דהיא תשובה

(i) חלק א'

(1) "למה כתוב" משמעו למה באופן כלל כותבין עליון בשטר

(2) משא"כ "למה כותבין" דמשמעו למה מכוונין בני אדם למיכתב לעליון

(ii) חלק ב'

(1) הלכך לגרסת ר"ח מובן

(א) דהא דקאמרי בגמרא דיש אופן דאזלינן בתר עליון

(ב) לא נשנית אלא בעליון דנכתב בדעת ובכוונה

(iii) חלק ג'

(1) לא מסתבר למימר

(א) דמישהוא יכתוב סכום בעליון מדעת

(ב) דשונה מסכום דנכתב בתחתון

(2) והלכך

(א) מוכרח דסכום בעליון בטעות נכתב

(ב) ואין משגיחין עליו כלל

תד"ה הג"ה בתוספתא תניא (נדפס בסוף ד"ה אבל)

(1) משנה

(א) במקרה דעליון של שטר אינו דומה לתחתון של שטר

(i) הולכין אחר תחתון

(ב) שאלה

(i) אם כן למה כתוב עליון

(ג) תשובה

(i) כתוב עליון כדי למיסמך עליו היכא

(1) דבתחתון חסרה אות אחת

(2) ואותו אות כתובה בעליון

(2) תוספתא

(א) לא אזלינן בתר עליון באות חסרה אלא בשטר מקושר

(3) תוספות -- כמבואר במהרש"א – מבארין לתוספתא כדלהלן

(א) הקדמה

(i) עיין בדף קסא. תד"ה וניחוש

(1) אשר בגט פשוט אין למדין משיטה אחרונה

(2) אבל בגט מקושר למדין משיטה אחרונה

(ב) עכשיו

(i) בתוספתא מדובר בתחתון דמובא בשיטה אחרונה של גט פשוט

(ii) והלכך

(1) ליכא למימר דאיצטריך לעליון כדי לתקן חסרון בתחתון

(2) דהרי תחתון אין לו ממשות אף בדלית ב' חסרון

דף קסז:

תד"ה וליחוש

(1) הקדמה

(א) איצטריך לסופר שיהא מכיר לשם איש הכותב גט

(2) גמרא

(א) קשיא – לפי גרסת תוספות

(i) "וליחוש דלמא כתבי' לאתתא דלאו דילי"

(ii) כלומר

(1) ניחוש לתקלה

(2) במקרה דסופר אינו מכיר אף לשם אשה

(3) הבנת תוספות בהאי תקלה

(א) יכול להיות

(i) דמלבד

(1) כותב הגט

(א) אשר שמו יוסף בן שמעון

(ב) ונודע לסופר

(2) ואשת כותב הגט

(א) אשר שמה רחל

(ב) ברם אין שמה נודע לסופר

(ii) איכא עוד איניש דעלמא

(1) אשר ג"כ שמו יוסף בן שמעון (שמו כשמו)

(2) ברם שם אשתו לאה (כלומר דחוששין לתקלה אף היכא דאין שמה כשמה)

(ב) עכשיו

(i) יכול להיות דיוסף בן שמעון הראשון

(1) ישקר לסופר ויאמר אשר שם אשתו לאה

(2) ויצוה לסופר למיכתב גט ל"לאה"

(ii) ומאחר

(1) דסופר אינו יודע דשם אשתו רחל

(2) יציית ויכתוב גט ללאה

(ג) ואז

(i) יכול להיות

(ii) דיוסף בן שמעון הראשון יתן גט זה ללאה אשתו של יוסף בן שמעון השני

- (ד) ואע"ג
- (i) דעדי מסירה יכירו דיוסף בן שמעון הראשון אין שם אשתו לאה
- (ii) והלכך ליכא למיחש
- (1) דמצי יוסף בן שמעון הראשון
- (2) לתת גט זה ללאה אשת יוסף בן שמעון השני בתורת גירושין
- (ה) מכל מקום
- (i) צריכין למיחש
- (1) אשר לאה אשת יוסף בן שמעון השני
- (2) תשתמש בגט זה להוציא כתובה מבעלה יוסף בן שמעון השני
- (ו) שים לב
- (i) דתוספות ס"ל
- (1) דלאה תוכל להוציא כתובה מבעלה ע"י גט זה
- (2) דוקא היכא דשמו כשמו כלומר דשם בעלה נמי יוסף בן שמעון
- (3) דהרי דוקא בציור זה
- (א) מציא להוציא גט זו בב"ד בתורת שטר דמחייב ל"יוסף בן שמעון"
- (ז) שים לב עוד
- (i) דמאחר דחוששין להוצאת כתובה ולא לגירושין
- (ii) צריכין למיגרס בגמרא
- (1) "וליחוש דלמא כתב' לאתתא דלאו דילי"
- (iii) ולא למיגרס
- (iv) וליחוש דלמא כתב' לאתתא דלאו דילי **ומגרש לה**"
- (4) המשך גמרא
- (א) תירוץ
- (i) אין הכי נמי
- (ii) כדי למנוע תקלה זו איצטריך לסופר שיכיר בין שם איש בין שם אשה
- (iii) והלכך
- (1) מאחר דידע סופר דשם האשה רחל
- (2) לא יכתוב "לאה" בגט במקום רחל
- (ב) קשיא
- (i) וליחוש לשני יוסף בן שמעון
- (ii) {פרטי קושיא זו אינן מענייננו בפיסקא זו}
- (5) הקדמה
- (א) שיטת רשב"ם שונה משיטת תוספות

- (ב) ותוספות קא מפרכי לשיטת רשב"ם
- (ג) מהרש"א ומהרש"ל קא מיפליגי
- (i) בגרסת רשב"ם בגמרא
- (ii) בביאור שיטת רשב"ם
- (iii) בגרסת תוספות
- (iv) ובקושיית תוספות על שיטת רשב"ם
- (6) גרסת רשב"ם אליבא דמהרש"א
- (א) "וליהוש דלמא כתבי' בשם איתתא דלאו דילי' ומגרש לה"
- (7) ביאור קושיית גמרא אליבא דרשב"ם לפי הבנת מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) היכא
- (1) דסופר מכיר לשם הכותב (יוסף בן שמעון)
- (2) ואינו מכיר שם אשת יוסף בן שמעון (רחל)
- (ii) ניהוש לתקלה זו
- (iii) דיכול להיות דיוסף בן שמעון
- (1) ישקר לסופר ויאמר אשר שם אשתו לאה
- (2) ויצוה לסופר למיכתב גט ל"לאה"
- (3) ומאחר
- (א) דסופר אינו יודע שם אשתו
- (ב) יציית סופר ויכתוב גט ללאה
- (iv) ואז
- (1) יכול להיות
- (א) דיוסף בן שמעון הראשון יתן גט זה -- אשר כתיב בו "לאה" – לאשתו אשר בקושטא שמה רחל
- (ב) ורחל
- (i) לא תכיר דבגט זה כתיב "לאה"
- (ii) תחשוב דמגורשת היא בדין
- (iii) ותהא מקולקלת אם תינשא לאחר על סמך גט זה
- (ב) שים לב
- (i) שלא כשיטת תוספות
- (1) אשר לאותה שיטה תלוי חששא דילן
- (א) על הא דיכול להיות איש דשמו כשמו
- (ii) לשיטה זו ברשב"ם

(1) אין לחששא זו שום יחס למישהוא אחר או לאשת מישהוא אחר

(8) גרסת תוספות בקושייתן לרשב"ם לפי שיטת מהרש"א

(א) "פירש רשב"ם

(i) ומתכוין להתירה להנשא שלא כדין

(ב) ותימה לי

(ג) הא בפני עדים יתננו לה

(i) והם יקראו את הגט

(ii) ויראו העדים שאין זה שם האשה הזאת

(ד) ועוד

(i) בלאו הכי ליחוש

(1) דלמא כתב' לאיתתא דלאו דילי' כיון שאין מכירין האשה

(2) ויכתוב הגט לאיש אחר ששמו כשמו ויתן הגט לאשת האיש להוציא מבעלה כתובתה

(ה) וכן נראה לי דמקשה

(ו) ול"ג ומגרש לה"

(9) ביאור קושיית תוספות לרשב"ם אליבא דמהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי קאמר רשב"ם

(1) דחוששין בגמרא

(א) דדילמא יתן יוסף בן שמעון לאשתו רחל גט אשר כתיב בו "לאה"

(ii) הרי לבסוף

(1) איצטרכי עדי מסירת הגט לברר אשר גט זה נכתב

(א) לשם "אשה הזאת"

(ב) כלומר לשם לאה דכתוב בשטר

(2) וכשיבררו דשמה רחל ולא לאה

(3) לא ימסרו גט זה לרחל

(4) ולא תהא תקלה

(ב) ועדיף הוי לי' לרשב"ם

(i) לפרשה לגמרא כשיטת תוספות אשר כבר ביארנוהו לעיל

(ii) כלומר

(1) דחוששין לתקלה דהוצאת כתובה במקרה דאיניש דעלמא אשר שמו כשמו וכו'

(10) עד כן שיטת מהרש"א ברשב"ם ותוספות

(11) להתחיל ביאור מהרש"ל

(א) הי לך גרסת רשב"ם בקושיית גמרא אליבא דמהרש"ל

- (i) "וליהוש דלמא כתב גיטא ואזיל וממטי לי' לאיתתא דהיאך ומגרש לה"
- (ב) ושים לב לגרסא זו בתחלת קושיית תוספות למהרש"ל
- (i) ותימה לי
- (ii) הא בפני עדים יתננו לה והם יקראו את הגט ...
- (iii) ויראו העדים שאין זה שם האיש
- (ג) שים לב
- (i) דמהרש"ל גורס "שם האיש"
- (ii) דלא כמהרש"א דגורס "שם האשה הזאת"
- (12) ביאור הבנת תוספות בפירוש רשב"ם אליבא דמהרש"ל
- (א) מהא
- (i) דלפי גרסת מהרש"ל
- (ii) גורסין בגמרא "וממטי לה לאיתתא דהיאך" כלומר לאיתתא דאיניש דעלמא
- (iii) מוכרח
- (1) שלא כהבנת מהרש"א
- (2) ואשר בגמרא דידן
- (א) לא חיישינן דיוסף בן שמעון יתנו לגט לאשתו רחל כדי לקלקלה
- (ב) אלא דחיישינן דיתנו לאשה אחרת
- (ב) ומהא דלפי גרסת מהרש"ל מקשין בתוספות
- (i) אשר עדים צריכין שיכירו אשר "אין זה שם האיש"
- (ii) מוכח דתוספות סבירא להו אשר רשב"ם נקיט
- (1) דבמקרה זו
- (א) אשר סופר מכיר שם האיש ואינו מכיר שם האשה
- (ב) חוששין לתקלה על ידי זוג שני
- (ג) אף באין שמו כשמו
- (i) כלומר
1. דשם איש השני ראובן בן יעקב הוא
2. ולא יוסף בן שמעון
- (ג) שאלה
- (i) אכן לאיזה תקלה חושש רשב"ם כשאין שמו כשמו
- (ד) תשובה
- (i) חוששין לתקלה זו
- (ii) דיכול להיות דיוסף בן שמעון
- (iii) יצוה לסופר למיכתב גט ללאה

(1) ומאחר

(א) דסופר אינו יודע שם אשתו של יוסף בן שמעון

(ב) יציית ויכתוב גט ללאה

(iv) ואז יתן יוסף בן שמעון גט זה ללאה בתורת גירושין מבעלה

(ה) קשיא

(i) האם לא צדקו תוספות דעדי מסירה לא יאותו להני גירושין

(ו) תירוצ

(i) רשב"ם ס"ל

(1) דמצי עדי מסירה לטעות

(א) דלאחר דקובעין דשם אשה זו לאה כמו שנכתב בגט

(ב) לא ידקדקו בשם הבעל

(ז) קשיא

(i) במקרה דאין שמו כשמו

(ii) אי אמרת דחוששין לטעותא ע"י שיבקר שם האשה ולא יבקר שם האיש

(1) אמאי מעדיף רשב"ם למימר דחוששין לגירושין כדאמרן

(2) הרי מצד טעות זה יכול אף להיות דיוציאו לכתובה בגט זה מיוסף בן שמעון

(ח) תירוצ

(i) קורעין גט מיד לאחר גירושין היכא דלא משתמשין ב' להוצאת כתובה

(ii) והלכך

(1) הגם דטעות זו לא תאורע אלא לעתים רחוקות

(2) מ"מ בכל מקרה שתאורע לא יכירו לטעותייהו

(iii) משא"כ

(1) היכא דמשתמשין בגט להוצאת כתובה

(2) לא קורעין לגט לאלתר

(3) והלכך

(א) הגם דטעות זו להוצאת כתובה תאורע לעתים תכופות ביחס

(ב) מ"מ

(i) לבסוף יכירו ב"ד

1. דשם איש הנכתב בגט

2. אינו שם האיש אשר ממנו תובעת לאה לכתובתה

3. ולא יוציאו כתובה מיוסף בן שמעון

(ט) שאלה

(i) מאיזה טעם נוקט תוספות דרשב"ם חייש לתקלה אף באין שמו כשמו

(י) תשובה א'

(i) בשמו כשמו פשיטא להו לתוספות

(ii) דאף לרשב"ם עדיף הוי לי'

(1) לפרש דמקשין כשיטת תוספות

(א) אשר אשת יוסף בן שמעון שני תשתמש בגט זה

(ב) למיגבי כתובה מיוסף בן שמעון שני

(ג) ודלא למיגרס "ומגרש לה" בגמרא

(2) משום

(א) דתקלה זו של הוצאת כתובה בשמו כשמו

(ב) תאורע ביותר מתקלת גירושין

(3) ומאחר דמדובר בשמו כשמו

(א) לא ברור לן שתתוקן תקלת הוצאת כתובה ע"י בית דין שלאחר כך

(יא) תשובה ב'

(i) רק בשלב מאוחר מקשין בגמרא "ולייחוש לשני יוסף בן שמעון"

(ii) ומשמע

(1) דבשלב דאנן קיימין בי'

(2) אכתי לא אסיק אדעתין חששא דמבוססת על שמו כשמו

תד"ה וליחוש לשני יוסף בן שמעון

(1) הקדמה

(א) למ"ד דעדי מסירה כרתי

(i) כריתות גט נעשית ע"י עדי מסירה

(ii) ואיצטריך דאותן עדים יכירו לאיש המגרש ולאשה המגורשת

(ב) למ"ד עדי חתימה כרתי

(i) כריתות גט נעשית על ידי עדי חתימה

(ii) ואיצטריך דזהות מגרש ומגורשת יהא מוכיח מתוכו של גט

(2) גמרא

(א) צריך סופר שיכיר בין לשם האיש (יוסף בן שמעון) בין לשם האשה (לאה)

(ב) קשיא

(i) אף אלו מכיר שמות איש ואישה

(ii) ניהוש

(1) דאיכא נמי יוסף בן שמעון שני אשר שם אשתו נמי לאה

(2) כלומר דשמו כשמו ושמה כשמה

(3) וקאתי יוסף בן שמעון הראשון למיגרש בגט שלו ללאה שני'

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) ממה נפשך

(1) אי אמרת דעדי חתימה כרתי

(א) בלאו הכי גט פסול הוא בשמו כשמו ושמה כשמה

(ב) דהרי זהות מגרש ומגורשת אינו מוכיח מתוכו

(2) ואי אמרת דעדי מסירה כרתי

(א) בלאו הכי לא מצי יוסף בן שמעון למיגרש לה בהאי גט ללאה השני'

(ב) דעדי מסירה יכירו דיוסף בן שמעון הראשון רוצה למסור לגט ללאה השני' אשר אינה אשתו

(ii) הרי דליכא למיחש לתקלה

(ב) תירוץ

(i) לעולם אימא לך דעדי מסירה כרתי

(ii) וחיישינן שיטעו ולא יכירו דראובן מוסר גט זה ללאה שני' שאינה אשתו

(4) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) אף אלו עדי חתימה כרתי
 - (ii) נפרש נמי דחיישינן שיטעו ויחתמו בגט אשר לא מוכיח מתוכו זהות מגרש ומורשת
- (ב) תירוץ
- (i) חתימת עדים כעין מעשה ב"ד הוא
 - (ii) ולא חיישינן שיטעו

תד"ה ומחזיק

(1) גמרא

(א) סופר צריך שיכיר שם איש הכותב גט

(ב) קשיא

(i) נניח

(1) שמדובר בסופר שיושב בעיר א'

(2) ואשר בעיר א' חושבים ששם הכותב יוסף בן שמעון ושם אשתו לאה

(ii) ברם מנא לי' לסופר דשם הכותב בקושטא יוסף בן שמעון הוא

(iii) דלמא

(1) שמו בקושטא ראובן בן יעקב הוא

(2) וקאתי לעיר א' מעיר ב'

(3) ולאח"כ בעיר א' השתמש בשם יוסף בן שמעון

(א) משום דבעיר א' כבר איכא יוסף בן שמעון אמיתי אשר שם אשתו לאה

(ב) וכיוון האי ראובן בן יעקב שיחשבו בעיר א' ששמו יוסף בן שמעון

(ג) כדי שיוכל לגרש ללאה זו דאינה אשתו

(2) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא

(i) הרי סופר בעיר א' לא מצוי למיכתב גט עד שיכיר נמי לשם אשה

(ii) עכשיו

(1) במקרה זו אשר אנחנו חוששין לה

(א) אשר סופר

(i) אינו מכיר שם אמיתי של הכותב

(ii) ואינו מכיר אלא אותו שם דכיוון הכותב לאחזוקי בי'

(2) אלו מכירין סופר או עדים לשם אשת הכותב

(א) מסתבר דמכירין נמי לשם אמיתי של הכותב

(ב) ולא יארע תקלה כשכותב גט

(3) ואלו

(א) לא מכירין סופר ועדים לשם שלה

(ב) ידע סופר דאינו מכיר שם שלה

(i) דהרי לית לה טעמא לאחזוקי בשם אחר

(ג) ולא יארע תקלה דהרי לא יכתוב סופר גט

(ב) תירוצ

- (i) אין הכי נמי דכל מי שיודע שם אמיתי של איש הכותב יכיר נמי לשם אשה
- (ii) ברם חוששין למקרה אשר
- (1) עדים לא יכירו אישית לא לשם האיש ולא לשם האשה
- (2) ברם מעידין לסופר אשר שמעו מאחרים
- (א) אשר אשה זו שמה לאה ואשר אשתו היא של "אותו בן אדם"
- (ב) ולא שמעו מאחרים שם של "בן אדם" זה
- (iii) ובמקרה זו יכול להיות
- (1) דסופר יסמוך בעדים לגבי שם אשה
- (2) ויסמוך בטעות לגבי שם האיש על שם דאיתחזק בי'
- (3) מהרש"א
- (א) שאלה
- (i) אמאי מדגישינן בתוספות דעדים לא שמעו שם האיש מאותן אחרים
- (ב) תשובה
- (i) הרי קבענו דמסתבר דכל מי דמכיר לשמה מכיר נמי לשם אמיתי של בעלה
- (ii) אלו הוי נקטינן דעדים דנן הוי שומעין מאחרים דשם בעלה ראובן בן יעקב
- (1) לא הוי לן למיחש לתקלה בצירור זה
- (2) דהרי
- (א) עדים דנן הוי מעידין דשמו דראובן בן יעקב הוא
- (ב) ולא הוי כותב סופר לו גט בשם יוסף בן שמעון

דף קסח:

רשב"ם ד"ה בשטרי

(1) ברייתא

(א) הרי שבא ואמר אבד שטר חובי

(ב) אין כותבין לו את השטר

(2) רשב"ם

(א) היינו טעמא דחיישינן

(i) או

(1) דשיקר כשטען דאבד שטר חובו

(2) ובאמת לא אבדו

(ii) או

(1) דאכן אבד לשטרו

(2) אבל יכול להיות דלבסוף ימצאהו

(3) מהרש"א

(א) ברם

(i) היכא דאיכא עדים דשטרו נשרף

(ii) כותבין לו את השטר דליכא למיחש לכלום

(ב) וכן

(i) היכא דאיכא עדים דאבד שטרו בשוק

(ii) כותבין לו את השטר דלא חיישינן דהוא ימצאהו

(ג) ולא אמרו דאין כותבין לו את השטר

(i) אלא היכא דאינו יודע היכן נאבד וליכא עדים דאבדו בשוק

(ii) ויכול להיות

(1) דאע"ג

(א) דלא משקר ובקושטא נאבד

(2) מכל מקום

(א) הניחו באיזה מקום שמשתמר ושכחו שם

(ב) ודימצאהו אח"כ

תד"ה אבל בשטר

(1) הקדמה

(א) חכמים

(i) הנותן שטר מקח לחבירו והחזיר לו את השטר

(ii) לא חזר מקחו

(iii) דמקח אינו חוזר אלא בקנין

(2) ברייתא

(א) הרי שבא ואמר אבד שטר מקחי

(i) חכמים אומרים כותבין לו את השטר

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) כשבא לוקח לפנינו כדי שנכתוב לו שטר אליבא דחכמים

(ii) ניהוש

(1) דמכירה ממוכר ללוקח כבר אירע ביום א'

(2) ולמוכר איכא סהדי דלוקח חזר והקנה לו למקח למוכר כבר ביום ב'

(3) ואלו אנחנו היום ביום ג' כותבין ללוקח שטר אחר בטענתו דאבד שטרו

(4) יכול להיות

(א) דלאח"כ ביום ד'

(i) ישקר לוקח ויטעון

(ii) דחזר וקנאו למקח ביום ג' בהאי שטרא דבקושטא כתבין ל' אנן באותו יום ג'

(ב) תירוץ

(i) כשכותבין ללוקח שטרא אחר ינא ביום ג'

(ii) כותבין בו זמנו ביום א'

(iii) והלכך

(1) במקרה

(א) דלאח"כ ביום ד'

(ב) יוציא בב"ד האי שטרא דכותבין ל' אנן ודזמנו ביום א'

(2) יבאו עדי מוכר ויעידו

(א) דביום ב' הקנה לוקח למקח למוכר בקנין

(ב) לאחר זמנו דשטרא ביום א'

(3) ויזכה מוכר ולא יפסיד בהא דכותבין ל' ללוקח את השטר

(ג) תימה קצת

(i) הקדמה

(1) קבענו אליבא דחכמים

(א) דהיכא דמכר מוכר מכר ללוקח ע"י שטר

(ב) דמצוי לוקח להחזיר מקח למוכר ע"י קנין

(2) שים לב

(א) דאותו קנין יכול ליעשות

(i) ע"י שטר אחר

(ii) דכתיב בי' "קנה לך שטר מכירה וכל שיעבודי"

(ב) ואותו שטר דקנה לך איהו לא צריך שיהא בו זמן

(ii) קשיא

(1) כשבא לוקח לפנינו היום ביום ג' כדי שנכתוב לו שטר אליבא דחכמים

(2) ניחוש

(א) דעוד לפני שבא לוקח לפנינו היום

(i) מכר מוכר ללוקח ביום א'

(ii) ולוקח החזיר למקח למוכר ביום ב' ע"י קנה לך איהו

(3) ואלו אנחנו ביום ג' כותבין ללוקח שטר אחר בטענתו דאבד שטרו

(א) יכול להיות

(i) דלאח"כ ביום ד' יטעון לוקח

(ii) דחזר וקנאו למקח ביום ג' בהאי שטרא דכתבין לי' אנן באותו יום ג'

(iii) תירוץ

(1) הרי קבענו דהאי שטרא אחרינא כתבין בי' זמנו ביום א'

(iv) קשיא

(1) אין הכי נמי

(2) אבל מחמת דהאי שטרא דקנה לך איהו אין לו זמן

(3) מצוי לוקח לשקר ולמיטען

(א) דהאי קנין ד"קנה לך" איהו" אירע ביום א'

(ב) ומיד לאח"כ ביום א' גופי'

(i) הקנה לו מוכר למקח עוד הפעם

(ii) בהאי שטרא דבקושטא כתבין לי' אנן בעבור שטען לנו דאבד שטרו

(ד) תירוץ ר"י

(i) כולי האי לא חיישינן

(ii) וגם לא יהא לו פנים לומר שבו ביום החזיר לו השטר

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) כדי להקשות קושייתן

(ii) אמאי איצטריך להו למימר

(1) דהאי קנין בחזרה על ידי "קני לך איהו" נעשית ביום ב'

(iii) אמאי לא מקשין בפשיטות

(1) דניחוש

(א) דביום א' גופי' חזר לוקח והקנה לוקח למוכר בשום קנין

(ב) ואית לי' למוכר סהדי דכן עשה

(2) והלכך

(א) אלו כותבין לי' ללוקח שטרא היום בעומד לפנינו ביום ג'

(ב) אז

(i) בין אלו האי קנין דחזרת מקח הי' ע"י קנה לך איהו

(ii) בין אלו האי קנין הי' קנין שלא ע"י קנה לך איהו

(ג) ישקר לוקח אח"כ ביום ד' למימר

(i) דלאחר חזרת מקח ע"י אותו קנין מלוקח למוכר ביום א'

1. חזר מוכר ביום א' עצמו והקנה למקח ללוקח עוד הפעם

2. ע"י שטר זה דכתבין לי' אנן ביום ג' ודזמנו ביום א'

(ב) תירוץ

(i) לא חיישינן להאי חששא רחוקה

(1) אשר בעצם יום א' חזר לוקח והקנה למקח למוכר

(2) ונוקטין דאלו חזר מקח אירע האי חזרה לאחר יום א' כגון ביום ב'

(ii) ברם מקשינן

(1) דאף אם כדמסתבר דלא הקנה לוקח למקח למוכר עד יום ב'

(2) מ"מ

(א) אי האי קנין נגמר ע"י קנה לך איהו בשטר שלא הי' כתוב בו זמן

(ב) מצי לוקח למיטען דאכן חזר מקח ביום א'

(ג) וחזר לוקח לאח"כ ביום א' גופי' וחזר וקנאו בהאי שטרא דבקושטא כתבין לי' אנן

(iii) ונמצא דאלו כתבין לי' את השטר מפסדין אנן למוכר אף אי כותבין זמנו ביום א'

(ג) קשיא

(i) א"כ מאי תירץ ר"י

(ד) תירוץ

(i) בתירוצו מנמק ר"י

(1) דאף היכא דלוקח החזיר למקח על ידי קנה לך איהו

- (א) לא יעלה על דעת לוקח לשקר ולמיטען דאותה חזרה ביום א' אירעה
- (2) ואף אי יעלה על דעתו למיטען כן
- (א) לא יהא לו פנים למיטען כן
- (3) והלכך לא מפסידין אנן למוכר ע"י שכותבין שטר ללוקח

דף קסט.

בא"ד ומקנה לו ובא"ד וקצת קשה

- 1) הקדמה א'
 - א) כותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו
- 2) הקדמה ב'
 - א) רשב"ג
 - i) הנותן שטר מקח לחבירו והחזיר לו את השטר
 - ii) חזר מקחו
 - ב) עוד סבירא לי' רשב"ג
 - i) האי שטר מכירה ממוכר ללוקח
 - ii) אי מוסר אותו לוקח לאיניש דעלמא
 - iii) ע"י מסירה זו נקנית מקחו של לוקח לההוא איניש דעלמא
- 3) תוספות חלק א' – טענת חזרת מקח
 - א) במקרה
 - i) שבא לפנינו מוכר
 - (1) ובידו שטר מכירה
 - (2) וטוען דלוקח החזיר לו שטר זה להחזיר מקחו
 - ב) נקודה א'
 - i) שאלה
 - (1) אי לית לי' ללוקח שטר מכירה
 - (2) האם איצטריך מוכר להוכיח בעדים
 - א) דהאי שטרא דביד מוכר לוקח החזירהו לו
 - ב) ודלא כתבו מוכר בעצמו על סמך דין דכותבין שטר למוכר וכו'
 - ii) תשובה
 - (1) פירוש קמא בתוספות
 - א) מאחר דמוכר מחזיק בשטר וללוקח אין שטר
 - ב) מיחשב מוכר כאלו מוחזק ביותר
 - ג) ודנין דלא כתוב בעצמו לשטר שלו
 - iii) ענין בתרא בתוספות
 - (1) אף בדלית לי' לוקח שום שטרא
 - (2) זוכה לוקח בטענת כותבין שטר למוכר
 - (3) אי לאו דאיתנהו סהדי דמעידין למוכר

- (א) דהאי שטרא דביד מוכר
 (ב) לוקח החזירו לו למוכר
- (ג) נקודה ב'
 (i) שאלה
 (1) מה יאמר פירוש קמא
 (א) במקרה דיש נמי ללוקח שטר מכירה
 (2) האם איצטריך מוכר עכשיו למייתי סהדי
 (א) דהאי שטרא דאוחזו מוכר כשבא לפנינו
 (ב) לוקח החזירו לו למוכר
 (ג) ולברר ע"י זה דמוכר לא כתבו לעצמו על סמך כותבין שטר למוכר וכו'
 (ii) תשובה
 (1) איצטריך מוכר למייתי להני סהדי
 (2) מחמת דמוכר ולוקח תרוייהו מיחשבי כמוחזקין בשווה
 (iii) שאלה
 (1) האם שונה דינו
 (א) היכא דהאי שטרא דביד לוקח
 (ב) כתבין לי' אנן כשטען דאבד שטר שקיבל ממוכר
 (iv) תשובה
 (1) לא שונה דינו
 (2) דמ"מ מוכר ולוקח תרוייהו מוחזקין בשטר שלהן
 (3) ואכתי מצי לוקח למיטען דשטר שביד מוכר כתבהו מוכר לעצמו
- (ד) נקודה ג'
 (i) שאלה
 (1) מה דינו
 (א) בדמייתי מוכר סהדי דהאי שטרא שבידו לוקח החזירו לו
 (ב) ברם אף ללוקח יש שטר
 (ii) תשובה לפירוש קמא
 (1) מוכר זוכה
 (2) דהרי עדים קובעין דלוקח החזיר לו שטר שלו ודלא כתבו מוכר בעצמו
 (iii) תשובה לענין בתרא
 (1) חלק א'
 (א) מקח אינו חוזר כי אם היכא דהחזיר לוקח למוכר כל שטרות דקיבל ממוכר
 (ב) ובשלב זה לא קבענו טעמא דהאי דינא

(2) חלק ב'

(א) ברם שים לב

(i) דאלו האי שטרא דביד לוקח מבורר דאנן כתבינן לי'

(ii) זוכה מוכר

(iii) דהרי

1. ע"י סהדי דמוכר מבורר

a. דשיקר לוקח כשטען לנו דאבדו לשטר שקיבל ממוכר

b. ואשר בקושטא לא אבדו אלא החזירו למוכר

c. והאי שטרא דביד לוקח אנן כתבינן לי' ולא קיבלו ממוכר

(4) תוספות חלק ב' – טענת איניש דעלמא

(א) במקרה שבא לפנינו איניש דעלמא

(i) ובידו שטר מכירה בו מכר מוכר מקח ללוקח

(ii) וטוען דלוקח מסר לו שטר זה למסור לו אותו מקח

(ב) נקודה א'

(i) שאלה

(1) אי לית לי' ללוקח שום שטר מכירה

(2) האם איצטריך איניש דעלמא להוכיח בעדים

(א) דהאי שטרא דאית' בידו לוקח מסר אותו לו

(ii) תשובה

(1) איניש דעלמא זוכה במקח בלא עדים בין לפירוש קמא בין לענין בתרא

(2) לפירוש קמא

(א) זוכה איניש דעלמא

(i) דאף אלו היו כותבין שטר לאיניש דעלמא בדאין לוקח עמו

(ii) ה' זוכה מחמת דאין ללוקח שטר

(iii) כמו דקבענו לעיל

1. דלהיא שיטה זוכה מוכר בדלית ללוקח שטר

2. אפילו היכא דאין למוכר עדים

(3) לענין בתרא

(א) זוכה נמי איניש דעלמא

(ב) משום

(i) דסוף כל סוף

(ii) לא אמרינן להאי דינא דכותבין וכו' אלא לטובת מוכר

(iii) והלכך

1. אף בלא עדים
2. מבורר לן דלא כתב איניש דעלמא בעצמו לשטר שלו

(ג) נקודה ב'

(i) שאלה

- (1) נניח דיש נמי ללוקח שטר מכירה
- (2) ואשר אותו שטר מכירה דביד לוקח מוכר כתב לי' ולא אנן

(ii) תשובה

(1) חלק א' – ללישנא קמא

(א) קבענו לגבי מוכר וללוקח

- (i) דלאחר דמבורר דמוכר לא כתבו לשטר שלו בעצמו
- (ii) איכא חזרת מקח אף היכא דאיתנהו שטר אחר ביד לוקח

(ב) נמצא

(i) דמאחר

1. דלאיניש דעלמא ליכא דין דכותבין

2. ודהלכך מבורר לן דלא כתבו לשטר בעצמו

(ii) זוכה איניש דעלמא אף בדאיכא נמי שטרא ביד לוקח

(2) חלק ב' – לענין בתרא

(א) קבענו בנוגע למוכר וללוקח

(i) דאין מקח חוזר כי אם בדהחזיר לוקח למוכר כל שטרות דקיבל ממוכר

(ב) ולכאורה מוכרח נמי לדין כמו כן לגבי איניש דעלמא

(i) דהיינו דזוכה לוקח כל היכא דלדידי' נמי אית לי' שטרא

(5) ברייתא

(א) הרי שבא ואמר אבד שטר מקחי

(ב) רשב"ג אומר

(i) אין כותבין לו את השטר

(1) דיכול להיות דע"י כתיבת שטר נפסיד למוכר

(6) תוספות

(א) קשיא א' לענין בתרא

(i) הקדמה

(1) נניח אשר ביום א' בא לפנינו לוקח שאמר אבד שטרי ורוצה שנכתוב לו את השטר

(2) לפירוש קמא

(א) מסתבר הא דקאמר רשב"ג דאין כותבין ללוקח את השטר

(ב) דיכול להיות דנפסיד למוכר בכתיבת האי שטרא

(ג) אלו

(i) לעתיד ביום ב'

1. יבא מוכר לב"ד שלאח"כ ושטר מכירה בידו
 - a. ויטעון דלוקח החזיר לו לאותו שטר שעומד ביד מוכר
 - b. ולית לי' למוכר סהדי דלוקח החזיר לו את השטר
 2. וכנגדו יבא לוקח
 - a. ובידו האי שטרא דאנן כתבינן לי' ביום א'
 - b. ויטעון ויאמר
- i. דשטרא דעומד ביד מוכר כתבוהו מוכר בעצמו על סמך כותבין וכו'

(ד) דהרי

(i) אלו לא כתבנו ביום א' שטר ללוקח

1. ה' זוכה מוכר כמו שקבענו לעיל
- (ii) ועכשיו שכתבנו ביום א' שטר ללוקח
 1. הפסדנו למוכר
 2. דהרי יזכה לוקח כמו שקבענו

(ה) שים לב

(i) דכבר קבענו

1. דלוקח יזכה
2. אף אלו נכתוב בהאי שטרא דכותבין לו אנן אשר "שטר זה אנן כתבינן לי'"
3. דהרי
 - a. מדובר בדאין לו למוכר סהדי אשר שטר שבידו לוקח החזירו לו
 - b. ואכתי מצי לוקח למיטען
 - i. דבקושטא אבד שטרו שקיבל ממוכר
 - ii. והאי שטרא דביד מוכר כתבוהו מוכר בעצמו

(3) אבל לענין בתרא תיקשי

(א) דמוכר דחוששין דבהאי דין תורה בב"ד שלעתיד ביום ב'

- (i) ייתי מוכר סהדי דלוקח החזיר למוכר אותו שטר דאז עומד ביד מוכר
 - (ii) דאל"ה לשיטת ענין בתרא יזכה לוקח אף היכא דליכא שטרא בידי'
 - (ב) ומאחר דנוקטין דייתי מוכר להני סהדי
- (ג) תיקשי

(i) דלא מפסידין אותו עכשיו

1. אלו נכתוב ביום א' שטרא אשר כתיב ב' "שטר זה אנן כתבינן לי'"
- (ii) דהרי קבענו

1. דבענין זה לא יזכה לוקח בדמייתי מוכר סהדי

a. אשר שטר שביד מוכר

b. לוקח החזירו לו

(ב) קשיא ב' על ענין בתרא

(i) הקדמה

(1) קבענו לענין בתרא

(2) דלוקח זוכה נגד איניש דעלמא בדאיכא שטרא בידו דלוקח

(ii) ותיקשי

(1) דהוי לי' לרשב"ג למימר

(2) דעוד טעמא דלא כותבין לו את השטר

(3) משום דע"י זה יכול להיות דנפסיד לאיניש דעלמא

(ג) תירוץ תוספות לקשיא ב'

(i) לא כדסלקא אדעתין בהוה אמינא דתוספות

(1) דכמו דזוכה לוקח נגד מוכר בדאית ללוקח שטרא

(2) כן זוכה לוקח נגד איניש דעלמא בדאית ללוקח שטרא

(ii) אלא בקושטא זוכה איניש דעלמא נגד לוקח אף בדאית ללוקח שטרא

(iii) והיינו טעמא

(1) דהא דזוכה לוקח נגד מוכר בדאית ללוקח שטרא

(א) היינו משום

(i) דבשטר איתנהו נמי התחייביות למוכר

1. ולא מסתבר

a. דמוכר יקבל חזרת מקח

b. אי לאו דמקבל לכל טופסי דשטרא דאיתנהו ביד לוקח

(2) משא"כ לגבי איניש דעלמא

(א) דלדידי'

(i) ליתנהו התחייביות בשטר

(ii) ולא איצטריך לי' לקבל לכל טופסי דשטרא כדי למנוע התחייביות ללוקח

(ב) והלכך זוכה במקח אף בדהניח טופסי דשטרא ביד לוקח

(iv) והלכך

(1) לא מצינו למיסמך על הפסד לאיניש דעלמא

(2) כדי לבסס דיני' דרשב"ג דאין כותבין ללוקח את השטר

דף קסט:

תד"ה ורשב"ג

(1) גמרא דידן

(א) רשב"ג ס"ל דעדי חתימה כרתי

(2) ברייתא בגיטין

(א) בשטרות דחתמיהן עכו"ם

(i) חכמים ס"ל

(1) שטרות כשרין הן היכא דעדי מסירה כרתי

(2) שטרות פסולין הן היכא דעדי חתימה כרתי

(3) הלכך

(א) גיטי נשים ושחרורי עבדים – דלהן עדי מסירה כרתי -- כשרים

(ב) שאר שטרות – דלהן עדי חתימה כרתי -- פסולים

(ii) רשב"ג ס"ל

(1) "אף אלו" כשירין במקום שאין ישראל חותמין

(א) ולכאורה "אף אלו" משמעו "לא זו אף זו"

(ב) כלומר

(i) דלא זו בלבד דגיטי נשים כשרים מחמת דעדי מסירה כרתי

(ii) אלא אף זו דשטר שטרות כשרים דעדי מסירה כרתי אף להן

(ג) ברם

1. ההיא כשרות לכל השטרות

2. תלול' בזה דאין במקומן חותמי ישראל

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) הרי דרשב"ג ס"ל דעדי מסירה כרתי

(ii) בניגוד לגמרא דידן דקא מסיק דרשב"ג ס"ל דעדי חתימה כרתי

(ב) תירוצ

(i) לא קאמר רשב"ג בגיטין דעדי מסירה כרתי אלא לגיטי נשים ושחרורי עבדים

(ii) אבל בשאר שטרות

(1) ס"ל דעדי חתימה כרתי כמו בגמרא דידן

(2) ודאכן אינן כשרים

(ג) שאלה

(i) אם כן מאי משמעו של "אף אלו"

- (ד) תשובה
- (i) משמעו ד"אף אותן אינן כשרין אלא אם כן"
- (ii) כלומר
- (1) אף גיטי נשים דעדי מסירה כרתי להון
- (א) אינן כשרין אלא כשאין במקומן חותמי ישראל
- (4) המשך תוספות לפי גרסת מהרש"ל
- (א) קשיא
- (i) תירוץ דחיקא היא
- (1) דהא "אף אלו" ביותר מסתבר דמשמעו "לא זו אף זו" כדלעיל
- (2) ואשר בכך בשאר שטרות נמי ס"ל דעדי מסירה כרתי
- (ב) תירוץ
- (i) "וצריך לומר דאליבא דרבנן דפליגי עלי' קאמר"
- (ג) והכי פירושי דהאי "וצריך לומר"
- (i) אין הכי נמי
- (1) ד"אף אלו" משמעו "לא זו אף זו"
- (2) ואשר בכך אף בשאר שטרות עדי מסירה כרתי
- (ii) ברם
- (1) רשב"ג לא קאמר "אף זו" אלא לרבנן
- (א) למילף דאף להו אינן כשרים אלא במקום דאין חותמין ישראל
- (2) משא"כ רשב"ג גופי' ס"ל עדי חתימה כרתי לכל הפחות לשאר שטרות
- (5) ביאור תוספות למהרש"א
- (א) בתוספות ישנים אינן גורסין להאי "ודוחק הוא"
- (i) מחמת דניחא להו למימר כדלעיל
- (1) ד"אף אלו" משמעו ד"אף אותן אינן כשרין אלא אם כן"
- (2) כלומר
- (א) "אף גיטי נשים דעדי מסירה כרתי להון אינן כשרין"
- (i) אלא כשאין במקומן חותמי ישראל
- (ב) משא"כ שאר שטרות
- (i) דפסולין אף במקום דאין חותמין ישראל
- (ii) דלהן עדי חתימה כרתי
- (ב) קשיא
- (i) אם כן
- (1) אמאי איצטרכי להו לתוספות למימר

(2) דלא קאמר רשב"ג התם למילתיה אלא אליבא דחכמים

(ג) תירוץ

(i) לא כדאמרת דכיוונו תוספות למימר דלא קאמר רשב"ג למילתיה אלא אליבא דחכמים

(ii) דבקושטא לא כיוונו אלא למימר

(1) דרשב"ג באמרו "אף אלו"

(א) להצריך אין במקומן חותמי ישראל להכשיר גיטי נשים

(ב) וליפלוג בשיטה

(i) אשר גיטי נשים כשרין אף במקום דחותמין ישראל

(ii) ואשר בשאר שטרות פסולים מחמת עדי חתימה כרתי

(2) אותה שיטה דעלה קאי רשב"ג

(א) שיטת חכמים היא

(i) ואינה שיטת ר' עקיבא בגיטין

(ii) דמכשיר אף בשאר שטרות

דף קע. ודף קע:

רשב"ם ד"ה אמר לי' רבא ותד"ה אלא לברר

(1) גמרא

(א) במקרה

- (i) דנתבע מצוי אפטורי נפשי' בטענה פשוטה כגון טענת פרעתי
 (ii) ואפ"ה מוציא שפת יתר דלא הוי צריך לי' כגון שהוסיף פרעתי "לפני פלוני ופלוני"
 (ב) פליגי בה רשב"ג ורבי
 (i) רשב"ג ס"ל אין צריך לברר דפרע לפני פלוני ופלוני
 (ii) רבי ס"ל צריך לברר

(2) הקדמה

(א) ראשונים קא מיפליגי

- (i) בהבנת דברי רשב"ג ורבי
 (ii) ובמשמעות צריך לברר ואין צריך לברר
 (ב) ופולגתיהו קבועין בנקודות הללו:
 (i) בדאיתנהו פלוני ופלוני
 (1) האם מכריחים לפלוני ופלוני לאסהודי ולברר
 (ii) בדליתנהו לפלוני ופלוני ולא מבררי
 (1) האם הפסיד נתבע
 (iii) אם אסהידו פלוני ופלוני דלא פרע נתבע בפניהם
 (1) האם הפסיד נתבע

(3) הי לך סיכום שיטות אשר נבאר להן בפרטיות להלן

(א) שיטת רשב"ם

שיטת רשב"ם	האם מזקינים פלוני ופלוני לאסהודי	אי לא בירר (דלא אסהודי פלוני ופלוני)	אי העידו עדים נגד נתבע
רבי	כן	הפסיד	זוכה תובע
רשב"ג	כן	לא הפסיד	זוכה נתבע

(ב) שיטת רשב"ם ברב ששת

שיטת רשב"ם אליבא דרב ששת	האם מזקינים פלוני ופלוני לאסהודי	אי לא בירר (דלא אסהודי פלוני ופלוני)	אי העידו עדים נגד נתבע
רבי	כן	הפסיד	זוכה תובע
רשב"ג	לא	לא הפסיד	זוכה תובע

(ג) שיטת רבינו תם

שיטת רבינו תם	האם מזקינים פלוני ופלוני לאסהודי	אי לא בירר (דלא אסהודי פלוני ופלוני)	אי העידו עדים נגד נתבע
רבי	כן	לא הפסיד	זוכה תובע
רשב"ג	לא	לא הפסיד	זוכה נתבע

(ד) שיטת רשב"ם "שמא הי' רוצה לומר דגרע"

שיטת רשב"ם -- "שמא הי' רוצה לומר דגרע	האם מזקיקים פלוני ופלוני לאסהודי	אי לא בירר (דלא אסהודי פלוני ופלוני)	אי העידו עדים נגד נתבע
רבי	כן	הפסיד	זוכה נתבע
רשב"ג	כן	לא הפסיד	זוכה נתבע

(ה) שיטת תירוץ א' בתוספות

שיטת תירוץ א' בתוספות	האם מזקיקים פלוני ופלוני לאסהודי	אי לא בירר (דלא אסהודי פלוני ופלוני)	אי העידו עדים נגד נתבע
רבי	כן	לא הפסיד	זוכה נתבע
רשב"ג	לא	לא הפסיד	זוכה נתבע

(4) גמרא

(א) עובדא

(i) ר' יצחק בר יוסף בעל חוב דר' אבא הוי

(ii) ר' אבא טען פרעתי בפני פלוני ופלוני

(iii) ר' יצחק בר יוסף טען

(1) דר' אבא גופי' אמר משמי' דרב דצריך לברר לשפת יתר

(iv) ור' אבא טען

(1) דבמימרא אחר דרב קאמר רב אין צריך לברר

(5) מהרש"ל

(א) קשיא

(i) הרי הני תרי מימרי דרב קא סתרי אהדדי

(ב) תירוץ

(i) אליבא דשיטת רשב"ם ניחא

שיטת רשב"ם	האם מזקיקים פלוני ופלוני לאסהודי	אי לא בירר (דלא אסהודי פלוני ופלוני)	אי העידו עדים נגד נתבע
רבי	כן	הפסיד	זוכה נתבע
רשב"ג	כן	לא הפסיד	זוכה נתבע

(ii) דהא דקאמר ר' אבא דרב ס"ל כרבי דצריך לברר

(1) משמעו דאף רשב"ג מודה לרבי

(א) דמכריחים לפלוני ופלוני לאסהודי

(iii) והא דקאמר ר' אבא דרב ס"ל כרשב"ג דאין צריך לברר

(1) משמעו דנתבע לא הפסיד

(א) אם לא בירר – כלומר דלא אתי סהדי

(ב) או אם העידו נגדו

(6) מהרש"א

(א) מצינו לתרץ לקושיא זו ביותר פשיטות כזה

(i) רב לא קאמר צריך לברר אלא אליבא דרבי

(ii) אבל רב גופי' ס"ל כרשב"ג דאין צריך לברר

(ב) שים לב

(i) דלשיטת ר"ת ולשיטת תירוצ'א' בתוספות

שיטת רבינו תם	האם מזיקים פלוני ופלוני לאסהודי	אי לא בירר (דלא אסהודי פלוני ופלוני)	אי העידו עדים נגד נתבע
רבי	כן	לא הפסיד	זוכה תובע
רשב"ג	לא	לא הפסיד	זוכה נתבע

שיטת תירוצ'א' בתוספות	האם מזיקים פלוני ופלוני לאסהודי	אי לא בירר (אי לא מייתי עדים דליתנהו)	אי העידו עדים נגד נתבע
רבי	כן	לא הפסיד	זוכה נתבע
רשב"ג	לא	לא הפסיד	זוכה נתבע

(ii) מוכרח להו למיזל בתירוצו דמהרש"א

(iii) דהרי להני שיטות לא ס"ל רשב"ג דמכריחין לסהדי להעיד

(7) המשך גמרא

(א) ר' יצחק נפחא פסק לטובת ר' יצחק בר יוסף דצריך ר' אבא לברר

(ב) קושיית ר' אבא

(i) אף רבי "לא אמר אלא לברר"

(ג) תירוצו דר' יצחק נפחא

(i) "אנא נמי לברר קאמינא"

(8) ביאור קושיית ר' אבא ותירוצו דר' יצחק נפחא

(א) לרשב"ם

(i) "אף רבי לא אמר אלא לברר"

(1) משמעו דאין לפסוק כרבי

(2) דהרי

(א) אין טעמי' אלא כדי לברר

(ב) ולא מסתבר לבסס הלכה על טעם זו

(ii) וכשתירץ ר' יצחק נפחא "אנא נמי לברר קאמינא"

(1) משמעו "אנא ס"ל דאעפ"כ הלכה כרבי"

(ב) למהרש"ל

(i) "אף רבי לא אמר אלא לברר" משמעו כמו שפירש רשב"ם

(ii) " וכשתירץ ר' יצחק נפחא "אנא נמי לברר קאמינא"

(iii) משמעו

(1) "אין הכי נמי

(2) סבירא לי כרשב"ג אליבא שיטת רשב"ם

(3) ואיני מצריך אלא שיבאו פלוני ופלוני ויעידו"

(ג) לר"ת

(i) "אף רבי לא אמר אלא לברר"

(1) משמעו כשיטת רבי בטבלא

(2) שים לב דשיטה זו דומה לשיטת רשב"ג אליבא דרשב"ם

שיטת רבינו תם	האם מזקיקים פלוני ופלוני לאסהודי	אי לא בירר (דלא אסהודי פלוני ופלוני)	אי העידו עדים נגד נתבע
רבי	כן	לא הפסיד	זוכה תובע
רשב"ג	לא	לא הפסיד	זוכה נתבע

(ii) כלומר דאף רבי

(1) לא מצריך אלא דייתי עדים

(2) ואם לא בירר לא הפסיד

(ד) "אנא נמי לברר קאמינא" משמעו

(i) "מודינא לך לשיטתך ברבי

(ii) ואנא נמי איני מצריך לר' אבא אלא דייתי סהדי"

(9) תוספות – קשיא ממסכת שבועות

(א) הקדמה

(i) בשבועות פרק שבועת הדיינין

(1) קא פסיק רבא

(א) דאף כי מסהדי פלוני ופלוני להד"ם ושלא פרע לזה נתבע בפניהם

(ב) מכל מקום זוכה נתבע

(ג) מחמת כל מילתא דלא רמיא עלי' דאיניש לאו אדעתיה'

(ד) כלומר

(i) דלאו אדעתיה דנתבע אלו פרע בפני פלוני ופלוני

(ii) דהרי אף אי לא פרע בפניהם הוי מצי לאפטורי נפשי'

(ב) עכשיו

(i) אלו נניח דרבא ס"ל כרבי

(ii) קשיא מימרא דרבא בין לרשב"ם בין לר"ת

(10) תירוצים לשיטת רשב"ם

(א) תירוצ' "שמא הי' רוצה לומר דגרע" בתוספות

שיטת רשב"ם -- "שמא הי' רוצה לומר דגרע	האם מזקיקים פלוני ופלוני לאסהודי	אי לא בירר (דלא אסהודי פלוני ופלוני)	אי העידו עדים נגד נתבע
רבי	כן	הפסיד	זוכה נתבע
רשב"ג	כן	לא הפסיד	זוכה נתבע

(i) רבי ס"ל

(1) דאלו פלוני ופלוני אינן מסהידים מפסיד נתבע

(2) ואפ"ה אי מעידין נגדו אינו מפסיד

(ii) נמצא דרבא מצי אזיל בשיטת רבי

(ב) קושיית תוספות על שיטה זו

(i) "לא הבנתי כלל"

(ii) כלומר דאינה מסתבר כלל

(ג) תירוץ "יש אומרים" לשיטת רשב"ם

שיטת רשב"ם	האם מזיקים פלוני ופלוני לאסהודי	אי לא בירר (דלא אסהודי פלוני ופלוני)	אי העידו עדים נגד נתבע
רבי	כן	הפסיד	זוכה תובע
רשב"ג	כן	לא הפסיד	זוכה נתבע

(i) רבא בשיטת רשב"ג אזיל דבהעידו עדים נגד נתבע לא הפסיד

(ד) קשיא

(i) בשבועות בההיא דרבא איתא

(1) דרב ששת פליג ארבא

(ii) וסבירא לי' דלוה הוחזק כפרן מאחר דאמרו להד"ם

(1) כלומר

(א) דלא מצי לוה תו למיטען פרעתי שלא בפניהם

(ב) והפסיד

(iii) והשתא דאמרת

(1) דהלכה כרשב"ג

(2) ועוד אמרת דרשב"ג ס"ל דאי העידו עדים נגדו לא הפסיד נתבע

(iv) תיקשי

(1) אמאי קאמר רב ששת דהפסיד

(ה) תירוץ

שיטת רשב"ם אליבא דרב ששת	האם מזיקים פלוני ופלוני לאסהודי	אי לא בירר (דלא אסהודי פלוני ופלוני)	אי העידו עדים נגד נתבע
רבי	כן	הפסיד	זוכה תובע
רשב"ג	לא	לא הפסיד	זוכה תובע

(i) רב ששת קא פליג ארבא וס"ל אליבא דרשב"ג דאם באו עדים והעידו נגדו דהפסיד

(ו) קשיא

(i) א"כ במאי פליג רשב"ג ארבי

(ז) תירוץ

(i) לרשב"ג אין מכריחין עדים להעיד

(ii) ועוד דלא הפסיד נתבע אם לא העידו

(11) תירוץ א' לשיטת ר"ת לקושיית תוספות מהא דרבא במסכת שבועות

(א) צריכין לשנות שיטת ר"ת קצת כזה

שיטת תירוץ א' בתוספות	האם מזיקים פלוני ופלוני לאסהודי	אי לא בירר (דלא אסהודי פלוני ופלוני)	אי העידו עדים נגד נתבע
רבי	כן	לא הפסיד	זוכה נתבע
רשב"ג	לא	לא הפסיד	זוכה נתבע

(i) ונמצא דלא איצטריך לאוקמי' לרבא אליבא דרשב"ג

12) מהרש"א

(א) שאלה

(i) לאותן שיטות דס"ל

(1) דנתבע לא הפסיד אלו העידו עדים נגדו

(2) ואפ"ה מכריחין עדים להעיד

(ii) מאיזה טעם מכריחין אותן להעיד

(ב) ג' תשובות

(i) תשובה א'

(1) לצאת ידי שמים

(ii) תשובה ב'

(1) יכול להיות דמכה עדותן יתפשרו תובע ונתבע

(iii) תשובה ג'

(1) יכול להיות דיבאו ויעידו

(א) דיודעין דלא פרע בין לפנייהם בין שלא בפניהם

(2) ובזה מובן דהפסיד

תד"ה אין הלכה

- 1) משנה בדף קסח.
 - א) מי שנמחק שטר חובו ב"ד כותבין לו את השטר
- 2) משנה דידן
 - א) ר' יהודה
 - i) מי שפרע מקצת חובו
 - ii) כותבין לו שטר על השאר
- 3) שים לב
 - א) דר' יהודה לא קאמר בהדיא
 - i) אלו מצריכין אשר ב"ד יכתבו את השטר או דלמא בעדים סגי
 - ב) ועוד לא קאמר ר' יהודה בהדיא
 - i) אלו כותבין לו את השטר
 - (1) מזמן ראשון
 - א) דהיינו מזמן שטר ראשון אשר נפרע במקצת
 - (2) או מזמן שני
 - א) דהיינו מיום שכותבין לו שטר שני על שאר החוב
 - ג) ברם רשב"ם מפרש לר' יהודה
 - i) אשר אפילו עדים לחודייהו כותבין לו את השטר
 - ii) וכותבין זמנו מזמן ראשון
- 4) גמרא
 - א) רב
 - i) מי שפרע מקצת חובו
 - (1) ב"ד כותבין לו השטר על השאר
 - (2) וזמנו מזמן ראשון
 - ב) ברייתא
 - i) עדים כותבין לו את השטר
 - ii) וזמנו מזמן ראשון
 - ג) רב נחמן
 - i) אלו שמיע לי' לרב להאי ברייתא
 - ii) הוה הדר בי'
- 5) רשב"ם
 - א) שאלה

(i) האם סבירא לי רב
(1) דעדים לא מצי למיכתב את השטר כל עיקר

(ii) או דסבירא לי

(1) דעדים מיהת מצי למיכתב שטר מזמן שני

(ב) תשובה

(i) רב ס"ל דעדים לא מצי כתבי כל עיקר

(6) תמצית שיטת רשב"ם

בריתא כר' יהודה	רב	ר' יהודה	
מזמן ראשון	מזמן ראשון	מזמן ראשון	בב"ד
מזמן ראשון	אין כתבין כל עיקר	מזמן ראשון	בעדים

(7) שים לב

(א) דלשיטת רשב"ם

(i) רב בטיב הבין לשיטת ר' יהודה

(ii) וברייתא ס"ל כר' יהודה

(iii) וכיוון רב נחמן למימר

(1) דאלו הוי ידע רב דברייתא בשיטת ר' יהודה אזלא

(2) הוי הדר בל' רב והוי אזל בשיטת ר' יהודה במשנה

(8) תוספות

(א) קשיא על שיטת רשב"ם

(i) מאי טעמא ס"ל רב נחמן

(1) דאע"ג דרב פליג על ר' יהודה במשנה

(2) לא הוי פליג אברייתא אלו הוה שמיע לי

(ב) תירוץ

(i) במשנה לא איתפרש בהדיא לר' יהודה דבעדים סגי

(ii) משא"כ בברייתא כתיב בהדיא דבעדים סגי

(ג) קשיא

(i) מ"מ רב גופי' בטיב הבין שיטת ר' יהודה במשנה דבעדים סגי

(9) תוספות – מהלך חדש

(א) רב

(i) אכן טעה בדברי ר' יהודה

(ii) והיינו טעמא דהציע רב שיטת עצמו

(ב) וקאמר רב נחמן

(i) דאלו הבין רב לשיטת ר' יהודה בטיב כדמפורשת בברייתא

(ii) אז הוי אזיל רב בההיא שיטה ולא הוי מציע שיטת עצמו

ג) עכשיו

(i) שיטת ברייתא מפורשת כדקבענו

(1) כלומר

(א) דאף עדים כותבין את השטר

(ב) וכותבין אותו מזמן ראשון

(ii) ועלינו מוטל לפרש ב' נקודות הללו:

(1) הבנתו המוטעת של רב בשיטת ר' יהודה

(2) ואותה שיטה דהציע רב במקומה

ד) תוספות קא מייתי ב' מהלכים לבאר נקודות אלו

(i) "תירוץ קמא"

(ii) "תירוץ ועוד יש לומר"

(10) תירוץ קמא לתוספות כמבואר במהרש"א

א) מבארין לגמרא דידן כמסוכם בטבלא זו

	ר' יהודה לפי ס"ד דרב	רב	ברייתא
בב"ד	מזמן שני	מזמן ראשון	זמן ראשון
בעדים	מזמן שני	מזמן שני	זמן ראשון

ב) כלומר

(i) רב בטעות הבין לר' יהודה דכותבין את השטר בין בב"ד בין בעדים מזמן שני

(ii) וקפליג רב

(1) בב"ד משום דאית לי' מסברא דכותבין מזמן ראשון

(2) אבל בעדים

(א) הגם דלית לי' לרב סברת עצמו

(ב) מ"מ מצי לקבל בה שיטת ר' יהודה דזמנו מזמן שני

(iii) כבר קבענו

(1) דברייתא ס"ל דבין בב"ד בין בעדים כותבין מזמן ראשון

(iv) רב נחמן ס"ל

(1) דאלו הוי שמיע לי' לרב ההיא ברייתא

(2) אז

(א) ה' מבין כהוגן דר' יהודה בין בב"ד בין עדים ס"ל דכותבין מזמן ראשון

(ב) והוי מודה לי' רב לההיא שיטה

(3) דהרי קבענו דלית לי' לרב טעם עצמו למימר דבעדים זמנו מזמן שני

(11) קשיא לפירוש קמא

א) קבענו

- (i) דבמשנה בדף קסח. איתא
(ii) דבנמחק כותבין לו ב"ד את השטר מזמן ראשון
(ב) ותיקשי

- (i) אמאי טעה רב למימר לר' יהודה
(ii) דבסוגיא דידן לגבי פרע מקצת חובו זמנו מזמן שני

(12) תירוץ "ועוד יש לומר" כמבואר במהרש"א

ברייתא	רב	ר' יהודה לפי ס"ד דרב	
זמן ראשון	מזמן ראשון	מזמן ראשון כמו בנמחק	בב"ד
זמן ראשון	מוכרח דלא מהני אף מזמן שני דאל"ה במאי פליג אר"י	מזמן שני	בעדים

(א) אין הכי נמי

(i) דמצד משנה דנמחק

(1) הבין רב בטיב לר' יהודה

(2) דב"ד כותבין לו את השטר מזמן ראשון

(ב) עכשיו

(i) הי לך ג' מהלכים דמצינו ללכת בהם לגבי עדים

(1) מהלך א'

(א) עדים כותבין את השטר מזמן ראשון

(2) מהלך ב'

(א) עדים אין כותבין את השטר כל עיקר

(3) מהלך ג'

(א) עדים כותבין את השטר מזמן שני

(ii) הגע בעצמך

(iii) ליכא למימר דרב טעה דר' יהודה אזיל במהלך א'

(1) דבעדים כותבין לו את השטר מזמן ראשון

(2) דאלו כן

(3) הוי קא אזיל ר' יהודה בדיוק בשיטת ברייתא

(4) וכבר קבענו דאלו הוי ידע רב לשיטת ברייתא הוי קא אזיל באותה שיטה

(iv) וגם ליכא למימר דרב טעה דר' יהודה אזיל במהלך ב'

(1) דבעדים לא כותבין את השטר כל עיקר

(2) דאלו כן

(א) מוכרח לן למימר

- (ב) דרב דפליג אר' יהודה
- (ג) פליג עלי' בהא דרב ס"ל מסברא דבעדים מיהת כותבין מזמן שני
- (ד) ואלו כן לא יישאר לן סברא לבאר
- (i) מאי טעמא הוי קא הדר בל' רב
- (ii) אלו הוי שמיע לי' דברייתא ס"ל דאף בעדים כותבין מזמן ראשון
- (v) אבל אי טעה רב דר' יהודה אזיל במהלך ג'
- (1) דבעדים כותבין את השטר מזמן שני
- (2) נייחא לן
- (3) דמצינו לבאר המשך סוגיין ככה:
- (א) רב קא פליג אר' יהודה
- (i) משום דרב ס"ל או דכותבין שטר מזמן ראשון או דלא כותבין שטר כל עיקר
- (ii) ומאחר דנקט ר' יהודה דבעדים אין כותבין מזמן ראשון
- (iii) קא פליג רב על ר' יהודה וס"ל דבעדים אין כותבין שטר כל עיקר
- (ב) ואתא רב נחמן להוסיף
- (i) דאלו הוה שמיע לי' לרב ההיא ברייתא
- (ii) היל' מבין דלר' יהודה אף בעדים כותבין מזמן ראשון
- (iii) והווי קא אזיל אף רב בשיטה זו
- (13) מהרש"א
- (א) שאלה
- (i) האם תימה היא למימר
- (1) דרב הבין בר' יהודה דבעדים אין כותבין את השטר כל עיקר
- (ב) תשובה
- (i) לא
- (ii) דאף אשר"י מביא שיטה אשר בעדים אין כותבין את השטר כל עיקר

דף קעא:

גמרא ד"ה בתר דאמר לי'

(1) גמרא

(א) שטר מקח מאוחר פסול

(ב) משום

(i) דאם עומד בניסן וכותב לו שטר דזמנו בתשרי

(ii) חוששין

(1) דמכר מוכר לנכסים ללוקח על מנת שאם יגיע מוכר לדמים יחזירם לוקח לו

(2) ודבתמוז בקושטא יגיע מוכר לדמים ויקנה מוכר לנכסים בחזרה

(3) ודלאח"כ

(א) כשירצה מוכר לירד לנכסים

(ב) ישקר לוקח ויטעון

(i) דלאחר שחזר מוכר וקנה לנכסים בתמוז

(ii) שוב חזר לוקח בתשרי וקנה לנכסים בהאי שטר מאוחר

(ג) קשיא

(i) א"כ מאי טעמא דהאידינא כותבין שטר מאוחר

(ד) תירוץ

(i) היינו טעמא

(ii) דאמר להו ר' אבא לספרי'

(1) כי כתביתו שטר מאוחר

(2) כתבו הכי: שטרא דגן לא בזמני' כתבני' אלא אחרנוהו וכתבנוהו

(2) תוספות לפי גרסת מהרש"א

(א) נקטינן דסופרים כולם כותבין כזה

(ב) מפני דמוסיפין לשכרן כדי דליכתבו כן

דף קעב.

תד"ה אי ידעיתו

(1) הקדמה

(א) כותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו

(2) שיעבוד

(א) בין לחוב בין למקח

(ב) מתחיל ביום יציאת קול

(3) לשטר חוב יוצא קול בעת שכותבין שטר

(4) לשטר מתנה ולשטר מכירה יוצא קולו

(א) ביום אקנייתא דילי'

(i) כלומר בזמן הקנאה בעדים

(ii) אי יום אקנייתא אירע מקודם לכתיבת שטר

(ב) או ביום כתיבת שטר

(i) אי יום כתיבה זו אירע מקודם לאקנייתא

(ג) ברם

(i) דע

(1) דאף אלו אירע אקנייתא מקודם לשטר

(2) ייבטל לשיעבודי' אי לאו דכותבין שטר לבסוף

(ii) ודע עוד

(1) דשטר למקח אין לו כח לגבי שיעבוד

(א) אי לאו דאיכתוב מדעת שניהם

(2) כלומר

(א) דשטר שנכתב ע"י מוכר לחודי' על סמך דין דכותבין וכו'

(ב) אין לו כח לגבי שיעבוד

(5) שים לב

(א) דביאור זו מבוססת על גרסא "באקנייתא" במהרש"א ועל שיטות רא"ש וב"י סימן י' ס"ק י"א

(ב) ברם בדפוס ראשון דמהרש"א איתא "כאקנייתא" במקום "באקנייתא

(ג) ולפי גרסא זו לכאורה משמעו דמהרש"א

(i) אשר באקנייתא לחודי' חל שיעבודו מיום אקנייתא אף אי לא כתב שטר לבסוף

(ii) ברם

(1) אלו כתב שטר מקודם לאקנייתא מתחיל השיעבוד עוד מעת כתיבת השטר

(2) ובלבד שאותו שטר נכתב מדעת שניהם

דף קעב:

תד"ה מינך ותד"ה אלא הא דתניא

(1) משנה וב' ברייתות

(א) עובדא א'

(i) איתנהו לתרי יוסף בן שמעון

(ii) ליוסף בן שמעון א' יש בידו שטר חוב

(1) דכתיב ב' דיוסף בן שמעון חייב לשלם מנה ליוסף בן שמעון

(iii) וצריכין לדין מי מצי יוסף בן שמעון א' לתבוע מיוסף בן שמעון ב' בשטר זה

(iv) כלומר "מי מוציאין זה על זה"

(ב) עובדא ב'

(i) איתנהו לתרי יוסף בן שמעון

(ii) ליוסף בן שמעון א' יש בידו שטר חוב

(1) דכתיב ב' דפלוגי דאין שמו יוסף בן שמעון חייב לשלם מנה ליוסף בן שמעון

(2) וצריכין לדין

(א) מי מצי יוסף בן שמעון א' להוציא שטר זה על פלוגי

(ב) כלומר מי מוציאין על אחרים

(ג) טבלא זו מסכמת שיטות משנתנו וב' ברייתות בהני עובדי

הם על אחרים	זה על זה	
מוציאין על אחרים	אין מוציאין זה על זה	משנה
אין מוציאין על אחרים	אין מוציאין זה על זה	ברייתא א'
מוציאין על אחרים	מוציאין זה על זה	ברייתא ב'

(2) גמרא

(א) עובדא

(i) האי שטרא דכתיב ב' דפלוגי לוח מנה "מינך"

(ii) ועכשיו

(1) אתא תובע בב"ד ושטרא זו בידו

(2) וקא טעין דתובע הי ניהו אותו "מינך" דהלוה מנה ללוה על שטר זה

(ב) שאלת רב הונא

(i) "ממך אפילו מריש גלותא?"

(ii) כלומר

(1) האם חיישינן לנפילה

(2) אשר בשביל כן יכול להיות דהיא "מינך" איניש דעלמא הוא דממנו נפל

(3) והלכך אין לתובע זכות לתבוע בשטר זה

- (ג) תשובת רבה
- (i) קבענו במשנה
- (1) דבתרי יוסף בן שמעון מוציאין שטר על אחרים
- (2) כלומר דמצי יוסף בן שמעון א' להוציא שטר על פלוני
- (3) ולא מצי פלוני למיטען
- (א) דיוסף בן שמעון ב' הלוה לו אותן מעות
- (ב) ודנפל שטר מיוסף בן שמעון ב' ומצאה יוסף בן שמעון א'
- (ii) הרי הוכחנו
- (1) דלא חיישינן לנפילה
- (2) ונקטינן דמי שהשטר בידו הי ניהו מאן דקיבל לשטר מלוה
- (ד) קושיית אביי
- (i) משנה בנפילה דחד קא מיירי
- (1) כלומר
- (א) באלו יכול להיות דנפל מיוסף בן שמעון א' ונמצא ע"י יוסף בן שמעון ב'
- (ב) ומלמדנו דלא חיישינן להאי נפילה דחד
- (ii) משא"כ בעובדא דרב הונא
- (1) דנין בנפילה דרבים
- (א) כלומר
- (i) באלו יכול להיות
- (ii) דנפל "מינך" ונמצא ע"י מישהוא בשוק אשר שמו לא איכפת לן
- (2) ויכול להיות דמשנה ס"ל דחיישינן לנפילה דרבים
- (3) המשך גמרא – להלן נבאר יחס שלו להא דאביי
- (א) קשיא מברייתא א'
- (i) במשנה כתיב דמוציאין על אחרים
- (ii) ובברייתא א' כתיב דאין מוציאין על אחרים
- (ב) קשיא מברייתא ב'
- (i) במשנה כתיב דאין מוציאין זה על זה
- (ii) ובברייתא ב' כתיב דמוציאין זה על זה
- (4) תוספות ד"ה אלא הא דתניא
- (א) גרסאות מהרש"ל ומהרש"א בתוספות

גרסת מהרש"ל	גרסת מהרש"א
אלא הא דתניא כו'	אלא הא דתניא כו'
לנפילה דחד חיישינן	אם כן לנפילה דחד חיישינן
ומתניתין בבאין בהרשאה	ומתניתין בבאין בהרשאה
וברייתא במוציאין זה בלא זה	ומברייתא דמוציאין זה על זה ניהא

(5) מהרש"ל

(א) תוספות מבארין לקושיות גמרא מברייתא א' ככה

(ב) קבענו

(i) דאביי מסיק ממשנה

(1) דלנפילה דחד לא חיישינן

(2) והיינו טעמא דמוציאין על אחרים

(ג) ותיקשי בדרך בשלמא כזה

(ד) בשלמא

(i) אלו הוי סבירא לן דלנפילה דחד חיישינן דלא כאביי

(ii) הוי מצינו לאוקמי בין למשנה בין לברייתא א' ככה:

(1) משנה וברייתא א' תרוייהו ס"ל דחיישינן לנפילה דחד

(2) ובמשנה

(א) לזה לא מצי לדחות ליוסף בן שמעון דשטר בידו הוא

(ב) מפני

(i) דבמתניתין באין בהרשאה

(ii) דתרוייהו יוסף בן שמעון כתבו הרשאה זה לזה

(iii) ומוציאין זה בזה ביחד ואינן תובעין כל אחד לעצמו

(iv) הלכך

1. לא איכפת לן לאיזה יוסף בן שמעון נכתב השטר

2. דממה נפשך יכולין לגבות

(3) משא"כ

(א) בברייתא מוציאין זה בלא זה

(ב) כלומר

(i) כל חד מהני יוסף בן שמעון תובע מפלוני זה בלא זה

(ii) ואינן באין בהרשאה ביחד

(ג) והלכך

(i) ליוסף בן שמעון א' דאוהז בשטר

(i) דאעפ"כ במשנה מוציאין על אחרים

(ii) מחמת דמדובר בבאין בהרשאה

(ב) שים לב

(i) דשלא כמהרש"ל

(1) לא חיישי תוספות לגמור לתירוצן ולפרש נמי

(א) דבברייתא מדובר כשלא באין בהרשאה

(2) והלכך אין גורסין בסוף תוספות

(א) "וברייתא במוציאין זה בלא זה"

(ב) דהיינו דבברייתא מדובר כשלא באין בהרשאה

(ג) אלא הכי גורסין בסוף דבריהם

(1) ומברייתא מוציאין זה על זה ניחא

(א) כלומר

(i) דהגם

1. דקושיית גמרא מן ברייתא א' לא קאי אלא לשיטת אביי

2. והלכך בטיב מקשין הימנה לשיטת אביי

(ii) מ"מ

1. קושיית גמרא מברייתא ב' דכתיב בה דמוציאין זה על זה

2. "ניחא" כלומר דהאי סתירה איתא

a. אף אלו סבירא לן דלנפילה דחד חיישינן דלא כאביי

b. והלכך סתירה זו אינה קושיא לאביי

(9) והי לך ביאור על הא דסתירה מברייתא ב' אתיא אף אי ס"ל דחיישינן לנפילה דחד דלא כאביי

(א) הקדמה

(i) שאלה

(1) מאי טעמא דמתניתין דאין מוציאין זה על זה

(ii) תשובה

(1) נתבע מצי טעין

(א) אני הלוייתי לך מנה על סמך שטר זה

(ב) וכשפרעתי חובתך לי החזרתני לך את השטר

(ג) ואין לך עכשיו לתבוע ממני מכח אותו שטר

(iii) והיינו דקא מקשי בגמרא

(1) מאחר דנתבע מצי טעין ככה

(2) אמאי כתיב בברייתא ב' דמוציאין זה על זה

(ב) שים לב

- (i) דאלו סבירא לן דלנפילה דחד חיישינן דלא כאביי
- (ii) מכ"ש דתיקשי לן מברייתא ב'
- (iii) דלא זו בלבד דמקשין
- (1) דמצי יוסף בן שמעון למיטען
 - (א) "אני הוא דהלויתי לך
 - (ב) והחזרתי לך את השטר לאחר שפרעת לחובי" כמו שביארנו
- (2) אלא אף זו
 - (א) דמצי יוסף בן שמעון ב' למיטען נמי
 - (i) "אני הוא דהלויתי לך ועדיין לא פרעת
 - (ii) ושטר זה נפל ממני ואת מצאתיו"

דף קעד-קעד:

תד"ה דלודעינהו ותד"ה ואם כתב וכל אמצע דיבור בו

(1) הקדמה א' – גביית מלוה מן היורשין

ר"י		רשב"ם ור"ה	
רב פפא	רב הונא ברי' דרב יהושע	רב פפא	רב הונא ברי' דרב יהושע
גובין מדינא בדליכא למימר צררי אתפסי' כגון כשחייב מודה	אין גובין דיתמי לאו בני מיעביד מצוה נינהו	גובין מדינא בדליכא למימר צררי אתפסי' כגון כשחייב מודה	גובין מדינא
אין גובין דיתמי לאו בני מיעביד מצוה נינהו	אין גובין דיתמי לאו בני מיעביד מצוה	גובין דיתמי בני מיעביד מצוה נינהו בדליכא למימר צררי אתפסי' כגון כשחייב מודה	אין גובין דיתמי לאו בני מיעביד מצוה נינהו

(2) הקדמה ב'

(א) "אימר צררי אתפסי'" משמעו דיכול להיות דכבר שילם מוריש למלוה

(3) הקדמה ג'

(א) מימרא בגמרא

(i) עובדא

(1) ערב להלוואה בשטר שילם חוב של לוח למלוה

(2) לאח"כ אתא ערב ותבע מיתומין קטנים של לוח שיפצו לו

(ii) רב פפא

(1) לא מצי ערב לתבוע

(2) מחמת דיתמי לאו בני מיעביד מצוה נינהו

(iii) רב הונא ברי' דרב יהושע

(1) לא מצי ערב לתבוע דאימר צררי אתפסי'

(2) כלומר דיכול להיות דכבר שילם לוח למלוה

(ב) שלחו מתם

(i) הלכתא כרב הונא ברי' דרב יהושע

(ii) דגובין כשברור דלא אתפסי' צררי כגון

(1) כשחייב מודה

(2) אי נמי כששמתוהו ומת בשמתי'

(4) רשב"ם ור"ה

(א) מפרשין דלרב הונא ברי' דרב יהושע

(ב) כשחייב מודה

(ג) לא גבי במימרא דידן אלא מצד מצוה

(5) עכשיו לרשב"ם ור"ה

(א) מוכרח מטבלא

- (i) אשר
- (1) חוב של ערב ללוה
- (2) כלומר התחייבות לווה לפצות לערב על ששילם למלוה
- (ii) היתה על פה ולא בשטר
- (1) דאל"ה הוי קא גבי מדינא
- (א) לרב פפא אף כשלא חייב מודה
- (ב) לרב הונא ברי' דרב יהושע כשחייב מודה
- (6) לר"י
- (א) מוכרח מטבלא
- (ב) דחוב של ערב ללוה בשטר הי'
- (ג) דאל"ה
- (i) אף כשחייב מודה לא גבי בין לרב פפא בין לר' הונא ברי' דרב יהושע
- (ii) מחמת דיתמי לאו בני מיעביד מצוה נינהו
- (7) שים לב
- (א) דבדיני ערבות ישנם ב' חובות
- (i) חוב ראשון מן הלוה למלוה
- (ii) וחוב מעוקב מן הלוה לערב
- (ב) שאלה
- (i) במימרא דידן
- (ii) אותו חוב ראשון מן הלוה למלוה
- (iii) האם הי' מלוה בשטר או מלוה על פה
- (ג) תשובה
- (i) מוכרח מבריייתא דנייתי לה להלן דמלוה בשטר הי'
- (ii) ועיין עוד בהגהות ר' שמחה מדעסוי
- (ד) ברם תדע
- (i) דהגם דחוב ראשון בשטר הי' ולא מהימן לווה לגבי' בטענת פרעתי
- (ii) מכל מקום
- (1) היכא דחוב מעוקב של לווה לערב על פה הוא
- (2) מצי לווה לאפטורי נפשי' לגבי ההוא חוב לערב בטענת פרעתי לחוב ראשון
- (3) דהרי
- (א) אלו פרע חוב ראשון
- (ב) מעולם לא נוצר חוב מעוקב מן הלוה לערב
- (iii) עיין רשב"ם ד"ה פריעת בעל חוב מצוה

8) תוספות

(א) קשיא לרשב"ם ור"ח

(i) קבענו דלשיטתם

(1) דלגבי חוב של לזה לערב

(2) דייקא במלוה על פה עסקינן

(ii) ותיקשי דאמאי דייקי ביתומין קטנים קאמרי רב פפא ורב הונא ברי' דרב יהושע דלא גבי

(1) הרי

(א) אף מגדולים לא מצי גבי ערב

(ב) דהרי טוענין ליורשין – אפילו גדולים – כל טענה דמצי מורישי למיטען

(2) וקבענו

(א) דלגבי חיוב לזה על חוב מעוקב שלו לערב דעל פה הוא

(ב) הוי מצי מורישי

(i) טעין פרעתי לגבי חוב ראשון שלו למלוה הגם דמלוה בשטר הוא

(ii) ובכך לאפטורי נפשי' לגבי חובו לערב

9) מהרש"א

(א) קשיא על קושיית תוספות

(i) נימא דמדובר

(1) כשחייב -- כלומר מורישי -- הודה דלא פרע

(2) והלכך לא טענינן ליורשין פרעתי

(ב) תירוץ

(i) "ויש ליישב"

(ג) } יכול להיות כוונתו

(i) דבעובדא דידן קאמר רב הונא ברי' דרב יהושע דלא גבי היכא דאין חייב מודה

(ii) הרי דמדובר נמי באין חייב מודה {

10) ברייתא

(א) ערב דשילם מלוה בשטר

(ב) לא מצי לתבוע פיצוים מיתומים קטנים

(ג) אי לאו

(i) לגרסת רשב"ם ור"ח

(1) לרב פפא

(א) ד"כתב בו התקבלתי"

(2) לרב הונא ברי' דרב יהושע

(א) ד"כתב בו התקבלתי" וגם חייב מודה

(ii) לגרסת ר"י

(1) בין לרב פפא בין לרב הונא ברי' דרב יהושע

(א) ד"כתב בו התקבלתי"

(ב) ולא איצטריך חייב מודה

(11) ביאור ברייתא אליבא דרשב"ם ור"ח

(א) עיין בטבלא לשיטות רב פפא ורב הונא ברי' דר יהושע

(ב) "התקבלתי" בסוגיא דידן

(i) משמעו

(1) דכששילם ערב למלוה לחובו של לווה במלוה בשטר

(2) כתב מלוה "התקבלתי" על השטר ונתנו לערב

(ii) ולרב פפא

(1) מחמת דכתב התקבלתי

(2) חשיב חוב דלוה לערב

(א) כמלוה בשטר דמצי ערב לגבות מיתומין

(3) ולא כמלוה על פה

(א) אשר אותו לא מצי לגבות

(ב) מחמת דיתמי לאו בני מיעביד מצוה נינהו

(iii) קשיא כמבואר במהרש"א

(1) לרב הונא ברי' דרב יהושע תיקשי

(א) דלא שונה דינו מחמת התקבלתי

(ב) דבין במלוה בשטר בין במלוה על פה

(i) גובה כשחייב מודה וליכא חשש צררי אתפסי'

(ii) ואינו גובה כשאין חייב מודה

(2) אמאי איצטריך התקבלתי

(iv) תירוץ

(1) לרב הונא ברי' דרב יהושע לא איצטריך התקבלתי

(2) אלא לראי' – כעין שובר – דאכן שילם ערב למלוה חובו של לווה

(12) ביאור ברייתא אליבא דר"י

(א) "התקבלתי" בסוגיא דידן משמעו

(i) דבשעה שלוה לווה ממלוה וכתב לו שטר חוב

(ii) כתב לווה שטר אחר לערב וכתב בו התקבלתי

(iii) כלומר

(1) "את ערב מצית לשלם למלוה ולתבוע פיצוין ממני

(2) אף אלו לא תבע מלוה ממני תחלה"

(iv) בדרך אגב

(1) שים לב דכשכותב לזה לשון זה בציווי המלוה

(2) נעשה ערב "ערב קבלן"

(3) ומצי מלוה לתבוע מן ערב מבלי לתבוע מקודם ללוה

(ב) ומחמת דכתב התקבלתי

(i) לרב פפא

(1) דלדידי אף במלוה בשטר לא גבי ערב מיתומין קטנים

(2) חשיב האי התקבלתי

(א) כאלו שיעבד לזה נכסיו במישרין לערב

(ב) ושיעבוד כזה עומד אף נגד יתומין קטנים

(ii) לרב הונא ברי' דרב יהושע ישנם ב' תוצאות

(1) ראשונה

(א) שטר דהתקבלתי הרי הוא שטר חוב מלוה לערב

(ב) אשר דייקא בגלל זה מצי ערב לגבות לחובו בדליכא למימר צררי אתפסי'

(2) שני'

(א) מצד סברא דהובא בתוספות

(ב) מחמת התקבלתי זה ליכא למימר צררי אתפסי'

(ג) ויש לו בזה תוצאה דומה לחייב מודה

(13) המשך תוספות

(א) קשיא לשיטת ר"י כמבואר במהרש"א ד"ה מיהו

(i) בתוספתא מביאין ברייתא דלעיל בקצת שינוי לשון

(1) דהיינו

(א) במקום למיכתב "ואם כתב התקבלתי" כבברייתא

(ב) איתא בתוספתא "ואם כתב **בו בעל חוב** התקבלתי"

(ii) ומשמע מתוספתא

(1) דבעל חוב (כלומר המלוה) הוא הכותב התקבלתי ולא הלוה

(2) ומהא דכתיב "בו" משמע

(א) דכתבי' להתקבלתי בשטר הלואה גופי' דנתנו לזה למלוה

(ב) ולא בשטר מיוחד דנתנו לזה לערב

(ב) תירוץ

(i) לעולם אימא לך דלוה הוא הכותב לערב התקבלתי בשטר מיוחד

(ii) ואפ"ה איתא בתוספתא דמלוה כותב התקבלתי

(iii) מפני דלוה כתבו בציווי מלוה

(ג) שאלה

(i) מאי איכפת לי' למלוה לצוות ללוה למיכתב התקבלתי לערב

(ד) תשובה

(i) לטובת מלוה הוא שיכתוב לווה התקבלתי לערב

(ii) דהרי קבענו

(1) דבכתב לווה לערב התקבלתי בציווי מלוה נעשה ערב "ערב קבלן"

(2) אשר

(א) בתור ערבות זה מצי מלוה לגבות

(ב) מבלי שיהא צריך לתבוע מלוה תחלה

(14) המשך תוספות

(א) "והא דאמר מצוה על היתומין לפרוע חובת אביהן

(ב) פירוש ר"י

(i) דהיינו במלוה על פה

(ii) במקום {שים לב דמהרש"א לא גרס "ובמקום"} שלא נשארו קרקעות מאביהן כי אם מטלטלין

(iii) ולא כייפינן ליתמי עבור כן אפילו אם היו גדולים"

(15) מהרש"א – ביאור לפירוש ר"י

(א) קשיא א'

(i) על איזה פרט קאי "הא דאמר מצוה לפרוע על היתומין היינו במלוה על פה במטלטלין"

(ii) דהרי

(1) למשמעות התקבלתי דעוסקין בה תוספות עכשיו

(2) אין לו שום יחס

(ב) קשיא ב'

(i) מהמשך דבריהם בתוספתא משמע דבמלוה בשטר גובין אפילו ממטלטלין

(ii) ותיקשי

(1) דידוע

(2) דבמטלטלין אין גובין אפילו מיתומין גדולים ואפילו במלוה בשטר

(ג) הקדמה

(i) עיין בטבלא זו

לשיטת ר"י	רב פפא	רב הונא בר' דרב יהושע
מלוה בשטר ביתומים קטנים	אין גובין דיתמי לאו בני מיעביד מצוה נינהו	גובין מדינא בדליכא למימר צררי אתפסי' כגון כשהייב מודה
מלוה על פה מיתומין קטנים	אין גובין דיתמי לאו בני מיעביד מצוה	אין גובין דיתמי לאו בני מיעביד מצוה נינהו

מלוה בשטר ביורשין גדולים	גובין מצד מצוה	גובין מדינא בדאיכא קרקע
מלוה על פה ביורשין גדולים	גובין מצד מצוה	גובין מצד מצוה

ד) צריכין לקרות להני מילי בתוספתא כאלו נאמרו בב' חלקים כזה

(i) חלק א'

(1) "והא דאמר מצוה על היתומין לפרוע חובת אביהן

(א) פירוש ר"י

(ב) דהיינו במלוה על פה"

(2) חלק ב'

(א) "ובמקום שלא נשארו קרקעות מאביהן כי אם מטלטלין

(ב) לא כייפינן ליתמי עבור כן אפילו אם היו גדולים"

(ה) והכי פירושו

(i) בחלק א'

(1) מדובר כשירשו קרקע

(2) ועוסקין בהא דקבענו לעיל לשיטת ר"י לרב הונא ברי' דרב יהושע

(א) דמצוה על היתומין אין לאמרו אלא במלוה על פה

(ב) מחמת דבמלוה בשטר גובין מדינא ולא משום מצוה

(ii) חלק ב'

(1) שים לב

(א) דחלק ב' מתחיל במלה "ובמקום" ולא במלה "במקום"

(ב) להוכיח דמילתא באנפי נפשי' הוא

(2) וכיוונו להוסיף בחלק זה

(א) דכל מה דקבענו לגבי חיוב מדינא וחיוב מצד מצוה

(i) אינו אלא בדאיכא קרקע

(ב) אבל היכא דליכא קרקע

(i) אכן ליכא חיוב מדינא וליכא חיוב מצד מצוה

(ii) בין לקטנים בין לגדולים

(iii) ובין במלוה בשטר בין במלוה על פה

16) תוספות ד"ה דלודעינהו

(א) הקדמה

(i) באותו מימרא דגמרא דהבאנו לעיל

(ii) שילם ערב לחוב לזה למלוה

(iii) מבלי למיטען למלוה שצריך לתבוע מן היתומין תחלה

(1) מפני

(א) דמלוה לא מצי לגבות מיתומין בעוד שהן קטנים

(ב) ולא מצי ערב למיטען שימתין מלוה עד דגדלי

(17) מהרש"א ד"ה מקמי דלודעינהו

(א) הקדמה

(i) הגם דקבענו לעיל

(1) לרשב"ם ור"ח דחוב לווה לערב על פה הי'

(2) ולר"י דאותו חוב בשטר הי'

(ii) קבענו גם כן

(1) דחוב ראשון מן הלווה למלוה בשטר הי'

(ב) עכשיו

(i) מצד חלק זו מטבלא דלעיל

ר"י		רשב"ם ור"ח		מלוה בשטר ביתומים קטנים
רב הונא ברי' דרב יהושע	רב פפא	רב הונא ברי' דרב יהושע	רב פפא	
גובין מדינא בדליכא למימר צררי אתפסי' כגון כשחייב מודה	אין גובין דיתמי לאו בני מיעביד מצוה נינה	גובין מדינא בדליכא למימר צררי אתפסי' כגון כשחייב מודה	גובין מדינא	

(ii) לשיטת רשב"ם

(1) מלוה גבי מדינא מיהת לרב פפא אף כשאין חייב מודה

(iii) משא"כ לשיטת ר"י

(1) אין גובין אפילו לרב פפא ואפילו כשחייב מודה

(ג) והלכך מוכרח

(i) דתוספות דקאמרי דמלוה לא מצי לגבות מיתומין עד דגדלי

(1) ומשמע דאתיא לכל הדעות

(2) בשיטת ר"י קא אזלי

תד"ה בר מערב

(1) גמרא

(א) שאלה

(i) מי שקיבל עליו שיהא ערב לכתובה

(ii) האם כיוון לפטומי מילי בעלמא

(iii) או בקושטא כיוון לשעבד נפשי'

(ב) תשובה

(i) אליבא דחד מאן דאמר

(1) בדאית לי' לבעל נכסים

(2) משעבד ערב לנפשי'

(ii) משום דס"ל דלא יצטרך לפרוע בעד הבעל

(2) משנה

(א) רשב"ג

(i) כשאין לו לבעל נכסים

(ii) יכול להיות

(1) דבעל יגרש אשתו כדי שיגבה אשתו לכתובתה מערב

(2) ואח"כ יחזור וישאנה

(iii) הלכך כייפינן לי' לבעל להדיר הנאה מאשתו

(3) גמרא

(א) עובדא דמשה בר עצרא

(i) משה בר עצרא אביו דרב הונא הי'

(ii) והי' גם כן ערב כתובתה דכלתו אשת רב הונא

(iii) אביי יעץ לרב הונא

(1) שיגרש רב הונא לאשתו

(2) כדי שתגבה לכתובתה מן הערב וכו'

(iv) ואמר לי' רבא

(1) דההיא גירושין לא יועיל לרב הונא כלום

(2) דב"ד יצריכו לו להדיר הנאה מאשתו

(ב) קשיא

(i) למאן דאמר דערב לא משעבד נפשי' אלא בדאיכא נכסים לבעל

(ii) תיקשי

(1) דאף אלו לא מדיר הנאה מאשתו

(2) לא מצי אשת רב הונא לגבות לכתובתה מן משה בר עצרא

(א) דהרי לא היו נכסים לרב הונא בעלה

(ב) ונמצא דמשה בר עצרא לא שיעבוד נפשי' לכתחילה

(ג) תירוץ א'

(i) היו לו לרב הונא נכסי בשעה שנעשה משה בר עצרא ערב

(ii) והא דלית לי' נכסי השתא היינו משום דאותן נכסי אישתדפי

(ד) תירוץ ב'

(i) אבא לגבי ברא משתעבד אף בלית נכסי לברא

(4) תוספות

(א) קשיא

(i) למ"ד דערב כתובה אינו משעבד נפשי' אלא בדאית נכסי לבעל

(ii) תיקשי אמאי מצריך רשב"ג שידירנה

(ב) תירוץ

(i) אוקמ' כבתירוץ ב'

(ii) כלומר

(1) דרשב"ג מצריך שידירנה באופן דערב אבוה דבעל הוה

(5) מהרש"א

(א) הוי מצי נמי לאוקמ' כבתירוץ א'

(i) דמיירי

(1) דהיו לבעל נכסי כשנעשה אידך ערב

(2) ועכשיו אישתדפי

(6) הג"ה

(א) קשיא

(i) במקום

(1) להקשות

(א) לשיטת מאן דאמר דערב אינו משעבד נפשי' אלא בדאיכא נכסי לבעל

(ב) מהאי דמשה בר עצרא דדנו בי' אביי ורבא

(2) ולתרוץ הני ב' תירוצי לעיל

(ii) אמאי לא העדיפו

(1) להקשות קושייתן מרשב"ג במשנה

(2) ולתרוץ הני בי תירוצי על קושייתן ממשנה

דף קעה.

תד"ה הא דלא מקוים

- 1) הקדמה ע"פ תד"ה הא דמקוים
 - א) מלוה בשטר גובה ממשועבדים
 - i) כלומר מן הלקוחות ומן היורשין ומן הקדש שהקדישו ליה
 - ב) שאלה
 - i) האם מצי מלוה לגבות ממשועבדים
 - ii) היכא
 - (1) דלוה טוען פרעתי
 - (2) או דליתנהו קמן או דאינו טוען כלום
 - ג) תשובה
 - i) אין גובין מן משועבדים אלא בשבועה שאינו פרוע
 - ii) חוץ היכא דמדובר
 - (1) בלוה שכיב מרע אשר אמר "מנה לפלוני בידי"
 - (2) כלומר דאינו פרוע
- 2) גמרא
 - א) מימרא א'
 - i) שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן
 - ב) מימרא ב'
 - i) שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי
 - (1) אמר תנו נותנין
 - (2) לא אמר תנו אין נותנין
 - א) משום דאדם עשוי שלא להשביע וכו'
 - ג) שאלה
 - i) אמאי לא אמרינן אדם עשוי וכו'
 - (1) לגבי הקדש
 - (2) ולגבי שכיב מרע שאמר תנו
 - ד) תשובה
 - i) חלק א'
 - (1) בין במימרא א' לגבי הקדש בין במימרא ב'
 - (2) מדובר בדיש לפלוני שטר הלואה
 - ii) חלק ב'

(1) במימרא א' לגבי הקדש

(א) מדובר כשכבר קיימו לשטר

(ב) וחייב לזה למלוה תלוי בשטר ולא בדבריו

(2) במימרא ב'

(א) מדובר בשטר שאינו מקוים

(ב) השתא

(i) אלו קאמר שכיב מרע תנו

1. בזה נקטינן דקיימו לשטר

2. דלגבי קיום שטר לא אמרינן דאדם עשוי שלא להשביע וכו'

3. ומאחר דאמר תנו חיובי' תלוי בשטר ולא בדבריו

(ii) אלו לא קאמר תנו

1. לא קיימי' לשטר

2. הלכך

a. אין חיובי' תלוי בשטר אלא בדבריו

b. ובדבריו אין למיסמך

c. דחיישינן דאדם עשוי שלא להשביע את עצמו

(3) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא

(i) במימרא ב' היכא דאמר תנו ובזה קיימו לשטר

(ii) אמאי אמרת דמאז והלאה תולה חיובי' בשטר ולא בדבריו

(1) הרי אכתי איצטריך לדבריו כדי שלא יצטרך מלוה לאשתבועי דאינו פרוע

(2) ותיקשי

(א) דאין למיסמך על דבריו

(ב) מחמת דאדם עשוי שלא להשביע את בניו

(4) המשך תוספות

(א) תירוח' "ואין לומר"

(i) אין הכי נמי

(1) הא דכתיב במימרא ב' דבאמר תנו נותנין

(א) משמעו

(i) דדברי ש"מ אינן מועילין אלא לקיימו לשטר

(ii) ואף דקיימו לשטר אין גובה אלא ע"פ שבועה

(2) והא דכתיב במימרא ב' דבלא אמר תנו אין נותנין

(א) משמעו

- (i) דמאחר דלא קיימו לשטר
- (ii) אין נותנין אף בשבועה
- (ב) קשיא לתירוץ ד"ואין לומר"
- (i) הרי לכל הפחות במימרא א' לגבי הקדש
- (ii) מוכרח
- (1) דמתוך דבריו של ש"מ נוטל שלא בשבועה ולא חיישינן דכבר פרוע
- (2) דאל"ה
- (א) אמאי איצטריך לדבריו כל עיקר
- (ב) דהרי כבר מקויים הי' אף בלא דברי ש"מ
- (3) וחזרה קושיא לדוכתא
- (4) אמאי מועיל לן מאי דאמר ש"מ מאחר דאדם עשוי שלא להשביע
- (5) מהרש"א
- (א) חלק א'
- (i) קבענו דמקודם עסקו תוספות במימרא ב'
- (ii) ולא מזכירין למימרא א' אלא להפריך לתירוץ ד"ואין לומר"
- (ב) חלק ב'
- (i) הוי מצוי להו נמי להקשות קושייתן לכתחלה ממימרא א' לגבי הקדש

תד"ה חזר ואמר

(1) גמרא

(א) מימרא א'

- (i) שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי
- (ii) ואמרו יתומין חזר ואמר לנו אבא פרעתי נאמנין
- (iii) מאי טעמא

(1) אדכורי מידכר

(ב) מימרא ב'

- (i) שכיב מרע שאמר תנו מנה לפלוני
- (ii) ואמרו יתומין חזר ואמר אבא פרעתי אין נאמנין
- (iii) מאי טעמא

(1) דאם איתא דפרעי' לא הוה אמר תנו

(2) הי לך ב' שיטות לפרש הני ב' מימרות

(א) שיטה א'

(i) במימרא א' לגבי מנה לפלוני בידי

(1) נאמנין יתומין

(א) אשר לאח"כ אמר להם אבא

(i) עכשיו אני זוכר

(ii) **דבאותה שעה** שאמרתי מנה לפלוני בידי

(iii) כבר פרעתי לאותו חוב

(2) ונאמנין משום "דאיכורי מידכר"

(א) כלומר

(i) דאכן יכול להיות דמקודם שכח לפירעון שלו ולאח"כ זכר לאותו פירעון

(ii) במימרא ב' לגבי תנו מנה לפלוני

(1) אין נאמנין יתומין למימר דלאח"כ אמר לנו אבא פרעתי מכבר

(2) משום ד"אם איתא דפרעי' לא הוי אמר תנו"

(3) כלומר

(א) דמי שמצווה "תנו" לשלם חובו לפלוני

(i) מסתבר דמקודם חושב בדיוק אלו כבר פרעו לפלוני

(ii) ונקטינן דאלו כבר פרעו לא הוי שוכח האי פירעון אף לרגע

(ב) שיטה ב'

(i) במימרא א' לגבי מנה לפלוני בידי

- (1) נאמנין יתומין למימר דלאח"כ אמר לנו אבא
 (i) "לאחר דאידכר דלא פרעתי פלוני
 (ii) מיד באותה שעה גופה שילמתי בעצמי לפלוני"
 (2) מחמת דיכול להיות
 (א) דנייחא לי' לשכיב מרע לשלם מיד בעצמו לפני מותו
 (3) ומחמת
 (א) דדחוף לשלם בעצמו מיד באותה שעה בעוד היכולת בידו
 (ב) מסתבר הא דלא קסמיך אבניו ולא אמר להם תנו
 (ii) במימרא ב' לגבי תנו מנה לפלוני
 (1) אין נאמנין יתומים למימר דלאח"כ אמר לנו אבא
 (i) "לאחר דאידכר דלא פרעתי פלוני
 (ii) מיד באותה שעה נמלכתי ושילמתי בעצמי לפלוני"
 (2) מחמת דאם איתא דפרעי' לא הוי אמר תנו
 (3) כלומר
 (א) דאם כיוון הוא לפרוע חובו **בעצמו**
 (ב) לא מסתבר דמקודם הוי אמר להם תנו בציווי אשר **הם** ישלמו את החוב
 (ג) שים לב
 (i) דבשיטה א'
 (1) אשר לדידה אידכורי מידכר קאי על מה דיכול להיות שזכר לאח"כ דאכן שילם לפלוני
 (2) אין אנו בטוחים באמיתת יתומין דאמר להן אבא דשילם לפלוני
 (3) ועדיף הוי לה לגמרא למימר "דלמא אידכורי מידכר"
 (4) כלומר דנאמנין יתומין משום דיכול להיות כמו שטענו
 (ii) משא"כ לשיטה ב'
 (1) אשר לדידה אידכור מידכר קאי על מה שזכר בראשונה דמנה לפלוני בידי
 (2) בזאת אנו בטוחים אשר כן זכר
 (3) ובטיב מצינו למימר "אידכורי מידכר" בלא "דלמא"
 (ד) קשיא לשיטה ב' כמבואר במהרש"א
 (i) "אם איתא דפרעי' לא הוי אמר תנו"
 (1) משמעו אם איתא דפרעי' **מכבר** קודם דאמר תנו
 (2) ואין משמעו אם איתא דכיוון לפרעי' **לאח"כ**
 (ii) ולעולם
 (1) אף לאחר שאמר שכיב מרע תנו
 (2) נאמנין יתומים למימר דלאח"כ אמר להם שכיב מרע דהוא בעצמו פרע לפלוני

(iii) משום

(1) דנוקטין – שלא כשיטה ב' – דיכול להיות

(א) דלאחר שאמר תנו

(ב) נמלך ושילם הוא בעצמו חובו לפלוני

(ה) תירוץ

(i) אכן מוכרח דאזלינן בשיטה א'

(3) הקדמה לביאור תוספות ע"י מהרש"ל ומהרש"א

(א) מהרש"ל ומהרש"א תרוייהו סבירא להו

(i) דתוספות ס"ל דמוכרח ללכת בשיטה א' מצד לישנא דאם אית דפרעי' כמו שביארנו

(ii) ברם

(1) באשר למהרש"ל

(א) נחית תוספות לפרש משמעות "אדכורי מדכר" לשיטה א'

(2) למהרש"א

(א) נחית תוספות למימר

(i) אשר בלשון אדכורי מידכר

(ii) אין במשמעות גמרא ללכת בשיטה ב'

(4) שיטת מהרש"ל בתוספות

(א) גרסת מהרש"ל בתוספות

(i) דילמא אדכורי מידכר היינו באותה שעה כדמכח בסמוך

(ii) דקאמר אי איתא דפרעי'

(ב) והכי פירושו

(i) קשיא

(1) ביארנו דמוכרח ללכת בשיטה א' כדמוכח מלישנא דאם איתא דפרעי'

(2) ותיקשי

(א) דלשיטה א' עדיפא הוי להו למימר "דלמא אדכורי מידכר באותה שעה"

(ii) תירוץ

(1) לא דייקי בגמרא

(2) וכוונו למימר דלמא

(5) מהרש"א

(א) גרסת מהרש"א בתוספות

(i) חזר ואמר אבא פרעתי נאמנים אדכורי מידכר היינו פרעתי קודם לכן

(ii) דלאו אדכורי מידכר באותה שעה

(ב) הקדמה

(i) מהרש"א ס"ל

(1) דמהא דמשתמשי תוספות בלשון "אידכורי מידכר באותה שעה"

(2) מוכח דבשיטה ב' עוסקין

(3) משום

(א) דאע"ג דקבענו לעיל דאיכא לאוקמא נמי למשמעות ד"באותה שעה" לשיטה א'

(ב) מ"מ לשיטה א' אין מושג של ב"אותה שעה" עיקרית

(ג) משא"כ לשיטה ב'

(i) "באותה שעה" עיקרית היא

(ii) דהרי קבענו

1. דמחמת דנוקטין דהלך שכיב מרע מייד בעצמו באותה שעה לשלם חובו

2. מובן הא דלא אמר לבניו תנו

(ii) ומוכרח דלא אתי תוספות אלא למימר

(1) שלא לדין כשיטה ב' דלשיטה זו לא אתי בטיב "אם איתא דפרעי" כמו דביארנו

(iii) והלכך גורסין בתוספות

(1) "לאו אדכורי מידכר באותה שעה"

(2) כלומר

(א) אל תאמר כבשיטה ב' דאדכורי מידכר באותה שעה

תד"ה גבו קרקע יש לו

(1) גמרא

(א) רבה

(i) שיעבודא לאו דאורייתא

(ii) ומדאורייתא אף מלוה בשטר אין גובה ממשועבדים כלומר מירשין ומלקוחות

(ב) קשיא

(i) רבה סבירא לי'

(1) הגם דאין בכור נוטל פי שנים בראוי כבמוחזק

(2) מ"מ נוטל פי שנים כשגבו קרקע בחובת אביהן

(א) דמצד שיעבוד שהי' לאביו בקרקע זו בחייו

(ב) חשיב כאלו החזיק אביו בקרקע בחייו ולא הוי ראוי

(ii) ולכאורה טעמי' מבוססת על הא דשיעבודא דאורייתא

(2) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא

(i) דינא דגבו קרקע יש לו

(1) מצינו להעמידו כשגבו יתומים לקרקע מיני' דלוה ולא מירשין או לקוחות שלו

(2) אשר האי גביי' מיני' דלוה אינה מבוססת בשיעבוד

(ii) ואמאי מקשי בגמרא

(1) דמהא דגבו קרקע יש לו

(2) מוכח דרבה ס"ל דשיעבודא דאורייתא

(ב) תירוצ'

(i) הקדמה

(1) רבה ס"ל נמי דגבו מעות אין לו ולא חשיב אב מוחזק בהן

(א) הגם דגובין להני מעות מיני' דלוה

(2) והיינו טעמא

(א) דאב בחייו לא היו לו הני מעות

(ii) ותיקשי

(1) מאי שנא קרקעות דאב חשיב מוחזק בהן

(2) הלא בחייו לא היו לו הני קרקעות

(iii) מוכרח

(1) דבעל חוב חשיב מוחזק אף בנכסים דגובין לאח"כ מיני' דלוה

(2) ובלבד דבאותן נכסים מצי לחול שיעבוד אלו נופלין קמי' יורשין או לקוחות

דף קעה:

תד"ה לא מן היורשין

(1) גמרא בבא קמא יא:

(א) הוה אמינא

(i) אמר ר' אלעזר

(1) הלכתא

(א) גובין מן העבדים מיני' דלוה אבל לא מן היתומין

(ב) קשיא

(i) אי מיני'

(1) מאי איריא דמצי לגבות מעבדים

(2) הרי מצי לגבות אפילו מגלימא דעל כתפי'

(ג) תירוץ

(i) הכא במאי עסקינן כשעשאו אפתיקי

(2) תוספות

(א) קא מסקי בתוספות דכשעשה לעבדו אפתיקי

(ב) גובה בין מן היורשין בין מן הלקוחות

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) הרי לא קאמרי בבבא קמא מלת "אלא" לפני "כשעשאו אפתיקי"

(ii) א"כ נימא דלא חזרו מהא דאמרי דאין גובין מן היתומין

(ב) תירוץ

(i) אע"ג דלא כתיב "אלא" מוכרח דמשמעו כאלו כתיב "אלא"

(ii) דהרי לכל הפחות חוזרין מהא דקס"ד דלא גבי אלא מיני'

תוספות בא"ד משום דהוי כמוחזק

- (1) גמרא
(א) רב ושמואל ס"ל דמלוה על פה אינה גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות
- (2) ברייתא
(א) החופר בור ברה"ר ונפל עליו שור והרגו פטור
(ב) ולא עוד
(ג) אלא שאם מת השור
(ד) יורשי בעל הבור חייבים לשלם דמי השור לבעליו
- (3) גמרא
(א) קשיא לרב ושמואל
(i) הרי חיוב דבעל הבור אינו אלא מלוה על פה
(ii) ואפ"ה גובה בעל השור מיורשי בעל הבור
(ב) תירוץ
(i) בעל הבור עמד בדין לפני שמת
- (4) תוספות
(א) עיין בהגהות וציונים לש"ס עוז והדר
(ב) ר"י מסופק
(i) אלו האי העמדה בדין
(1) מועיל מחמת דיש לו דין שטר מצד קלא דילי'
(2) או דמועיל
(א) מחמת דהעמדה בדין כמעשה ב"ד חשיב
(ב) ומאן דזוכה למעשה ב"ד חשיב כאלו הוחזק בנכסי נתבע אף לפני שמת
- (ii) עכשיו
(1) שביעית אינה משמטת חוב אשר מלוה הוחזק בה מכבר
(2) ואיתא במסכת שביעית דשביעית אינה משמטת מעשי ב"ד
(3) ואלו העמדה בדין נכללת במעשה ב"ד
(4) אז פשיטא לן דהעמדה בדין מועילה מצד חזקה
(5) ברם
(א) יכול להיות
(i) מטעם דאין מעניננו
(ii) דבמסכת שביעית אין דנין אלא במעשה ב"ד דכתובת אשה
(ב) ואם כן מוכרח דהא דעמד בדין גובה מן היתומין היינו משום דאית לי' קלא כשטר

תד"ה דיתבא דיינא

(1) גמרא

- (א) רב ושמואל ס"ל דמלוה על פה אינה גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות
- (ב) ברם הלכתא דמלוה על פה גובה מן היורשין ולא מן הלקוחות

(2) ברייתא א'

- (א) החופר בור ברה"ר ונפל עליו שור והרגו פטור
- (ב) ולא עוד
- (ג) אלא שאם מת השור
- (ד) יורשי בעל הבור חייבים לשלם דמי השור לבעליו

(3) גמרא

- (א) קשיא לרב ושמואל
 - (i) הרי חיוב דבעל הבור אינו אלא מלוה על פה
 - (ii) ואפ"ה גובה בעל השור מיורשי בעל הבור
- (ב) תירוץ
 - (i) בעל הבור עמד בדין לפני שמת
 - (ii) והאי העמדה בדין מועילה כאלו נתחייב בעל הבור לבעל השור בשטר

(4) שים לב

- (א) דהאי העמדה בדין מועילה
 - (i) לא רק לרב ושמואל דס"ל דמלוה על פה אינה גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות
 - (ii) אלא אף להלכה דגובה מן היורשין ולא מן הלקוחות
 - (iii) דמאחר שעמד בדין
 - (iv) מצי בעל השור לגבות אף מן לקוחות דבעל הבור

(5) המשך גמרא

- (א) קשיא
 - (i) רב נחמן מזכיר ברייתא ב' דכתיב בה (1) דבעל הבור מת בעודו בבור כשנפל עליו השור
 - (ii) ותיקשי היאך מצית אמור דעמד בדין לפני מותו

(ב) תירוץ

- (i) דיתבי דייני אפומא דבירא וחיבוהו

(6) תוספות

- (א) קשיא
 - (i) מאחר דלהלכה

- (1) כדי שיוכל בעל השור לגבות מן לקוחות בעל הבור
- (2) מוכרח דבעל הבור חי' לכל הפחות רגע אחת כדי שיעמוד בדין
- (ii) מה מועילה להיהא ברייתא לקצר זמן בו חי' בבור
- (7) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) אף לרב ושמואל
- (1) דבשיטתיהו אנן קיימין
- (2) ודס"ל דמלוה על פה אינו גובה אפילו מן היורשין אי לאו דעמד בדין
- (ii) הוי להו להקשות קושייתן כזה:
- (1) קשיא
- (א) כדי שיוכל בעל השור לגבות בין מיורשי בעל הבור בין מן לקוחות בעל הבור
- (ב) מוכרח דבעל הבור חי' לכל הפחות רגע אחת כדי שיעמוד בדין
- (ג) מה מועילה להיהא ברייתא לקצר זמן בו חי' בבור
- (iii) ולא עוד אלא קושייתן חזק ביותר לגבי רב ושמואל
- (1) דהרי בברייתא א' כתיב בהדיא דגובה בעל השור מיורשי בעל הבור
- (2) ומוכרח דמיירי כשחי' בעל הבור עד שעמד בדין

דף קעו.

תד"ה גובה

(1) גמרא כאן

(א) רב פפא

(i) אף אלו שיעבודא לאו דאורייתא

(1) גובה מלוה על פה מן היורשין

(2) כדי שלא תנעול דלת בפני לוויין

(ii) ואף אלו שיעבודא דאורייתא

(1) אין מלוה על פה גובה מן הלקוחות

(2) דלית לי' קלא

(ב) בקיצור

(i) מלוה על פה גובה מן היורשין

(ii) ואינו גובה מן הלקוחות

(2) גמרא בקידושין

(א) רב פפא

(i) שיעובודא דאורייתא

(1) והיינו טעמא דמלוה על פה גובה מן היורשין

(2) ואפ"ה אינו גובה מלקוחות דלית לי' קלא

(3) תוספות בסוגיא דידן

(א) קשיא

(i) הרי מימרי' דרב פפא סותרות אהדדי

(ii) דבגמרא דידן קאמר

(1) דיכול להיות דשיעבודא לאו דאורייתא

(iii) ובקידושין נקט בפשיטות לרב פפא דשיעבודא דאורייתא

(ב) תירוץ

(i) רב פפא לא קאמר אלא דגובה מן היורשין ואינו גובה מן הלקוחות

(ii) בגמרא דידן מבארין דין זה למ"ד שיעבודא לאו דאורייתא

(iii) בקידושין מבארין דין זה למ"ד שיעבודא דאורייתא

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) הרי קבענו דבגמרא דידן מבארין דין זה

(1) בין למ"ד שיעובודא דאורייתא

(2) בין למ"ד שיעבודא לאו דאורייתא

(ב) תירוץ

(i) תוספות בקידושין גרסי לרב פפא בסוגיא דידן כזה

(1) שיעבודא לאו דאורייתא

(א) והיינו טעמא דאינו גובה מן הלקוחות

(ב) ואפ"ה גובה מן היורשין כדי שלא תנעול דלת לפני לוויין

(ii) ולגירסא זו נייחא תירוצן של תוספות

תד"ה והלכה כמותו

(1) הקדמה א'

- (א) מי שכתב בשטר "חייב אני לך" וחתם הוא עצמו – חייב מצד הודאה
(ב) מי שאמר על פה "חייב אני לך" ואמר לעדים "אתם עדי" – נמי חייב מצד הודאה
(ג) ר' יוחנן ס"ל בכתובות
(i) דאף שטר דלא נחתם כהוגן סגי למיהוי הודאה
(1) משום דאלימא מילתא דשטרא
(2) ומיחשיב כאלו אמר "אתם עדי"
(ii) והלכך
(1) מי שכתב חייב אני לך ולא חתמו חייב

(2) הקדמה ב'

- (א) עיקר חיוב ערבות מבוסס על הא דערב משעבד נפשי' למלוה
(ב) ברם חיוב ערבות מצוי נמי לחול בתורת הודאה
(3) משנה – הקדמה
(א) משנתנו עוסקת ב"ערב היוצא לאחר חיתום שטרות"
(i) היינו מי שכתב "ואני ערב" לאחר חתימות עדים על שטר הלואה
(ii) שים לב
(1) דשטרא זו לא נחתם כהוגן לגבי ערב
(2) דהרי ערבות שלו נכתב לאחר חתימת עדים
(ב) משנתנו עוסקת נמי בדין "חנוק"
(i) דהיינו
(1) מלוה שהלוה ללוה מכבר בלי ערב
(2) והי' מלוה חנוק ללוה בשוק
(3) ומצאו חבירו ואמר למלוה הנח ללוה ואני אתן לך
(ג) אין משנתנו עוסקת בדין "בשוק הנח לו"
(i) דהיינו
(1) מלוה שהלוה ללוה מכבר בלי ערב
(2) והי' מלוה תובע מלוה בשוק ולא חנוק
(3) ומצאו חבירו ואמר למלוה הנח ללוה ואני אתן לך
(ד) שים לב
(i) דבכל הני ג' מקרים
(1) הלוהו מוכר ללוקח שלא על סמך ערבות דערב

(2) והיין ערבות אחר מתן מעות

(4) משנה – שיטת בן ננס

(א) ליכא דין ערבות לערב היוצא אחר חיתום שטרות ולחנוק

(ב) והיינו טעמא

(i) דערב לא משעבד נפשי' בערבות היוצא אחר מתן מעות

(ג) שאלה

(i) בערב היוצא אחר חיתום שטרות

(ii) ליחייב מיהת מצד הודאה בשטר

(ד) תשובה

(i) בן ננס ס"ל דהודאה בשטר דלא נחתם כהוגן אינה הודאה

(ii) דלא ס"ל כשיטת ר' יוחנן דאלימא מילתא דשטרא

(5) משנה – שיטת ר' ישמעאל

(א) איכא דין ערבות בדין חנוק

(i) ומאחר דבחנוק ליכא שטר וליכא הודאה

(ii) מוכרח

(1) דערבות דילי' מבוססת על שיעבוד נפשי' דערב

(2) ודר' ישמעאל ס"ל דאיכא דין ערבות לאחר מתן מעות

(iii) ברם

(1) יכול להיות דשיעבוד נפש זה לית לן אלא בדאיכא צער דחניקה

(2) ודהלכך ליכא דין ערבות בשוק והנח לו

(3) עיין רשב"ם ד"ה מה לי

(ב) ואיכא נמי דין ערבות בערב היוצא אחר חיתום שטרות

(i) ומאחר דבמקרה זה

(1) איכא שטר שנחתם שלא כהוגן

(2) יכול להיות דחיובי' מבוסס

(א) או על שיעבוד נפש

(ב) או על הודאה

(ג) או על תרוייהו

(ג) השתא

(i) אי אמרת דחיובי' דערב היוצא מבוסס על שיעבוד נפשי'

(1) מוכרח

(א) דר' ישמעאל ס"ל דאיכא שיעבוד נפש לאחר מתן מעות אף בדליכא צער דחניקה

(ב) ודר' ישמעאל ס"ל נמי דאיכא דין ערבות בשוק והנח לו

- (ii) ואי אמרת דחיובי דערב היוצא מבוסס על הודאה ולא על שיעבוד נפש
(1) מוכרח דר' ישמעאל ס"ל כשיטת ר' יוחנן דאלימא מילתא דשטרא
(2) ויכול להיות דר' ישמעאל ס"ל דליכא דין ערבות בשוק והנח לו

(6) גמרא דידן

- (א) ר' יוחנן ס"ל כר' ישמעאל דאיכא דין ערבות בערב היוצא ובחנוק
(ב) ברם לא דנין בשיטת ר' יוחנן בשוק והנח לו
(ג) השתא

(i) בערב היוצא אחר חיתום שטרות

- (1) בפשיטות מבוסס דיני' דר' יוחנן על שיטת' דאלימא מילתא דשטרא
(2) והלכך

(א) יכול להיות

(i) דסבר דליכא שיעבוד נפש בדליכא צער

(ii) והלכך

1. בערב היוצא אינו חייב אלא משום אלימא מילתא דשטרא

2. ובשוק והנח לו פטור

(ב) ויכול נמי להיות

(i) דסבר דבערב היוצא חייב נמי משום שיעבוד נפש הגם דליכא צער

(ii) והלכך

1. בערב חייב בין משום שיעבוד בין משום אלימא מילתא דשטרא

2. ובשוק והנח לו חייב

(7) גמרא בכתובות

- (א) מאחר דר' ישמעאל ס"ל דחייב בערב היוצא אחר חיתום שטרות דחייב
(ב) מוכרח דס"ל דאלימא מילתא דשטרא כבשיטת ר' יוחנן

(8) תוספות בסוגיא דידן

(א) קשיא

(i) הרי קבענו דיכול להיות דר' ישמעאל ס"ל

(1) דליכא אלימא מילתא דשטרא

(2) וחייב בערב היוצא משום דאיכא שיעבוד נפש אף שלא בצער

(3) ודאכן ס"ל דחייב אף בשוק והנח לו

(ii) אגב אורחא

(1) מוסיפין תוספות אליבא גרסת מהרש"ל

(א) "אפשר דס"ל ר' יוחנן" דבשוק והנח לו דפטור

(ב) אשר מלה "אפשר" הוסיף מהרש"ל בהגהתו

- (2) וקא מכווני בתוספות למאי דקבענו לר' יוחנן
(א) דיכול להיות דר' יוחנן ס"ל דבשוק והנח לו פטור
(ב) דהיינו

(i) אי ס"ל דבערב היוצא

1. אינו חייב אלא משום אלימא מילתא דשטרא
2. ולא משום שיעבוד נפש

(9) מהרש"א

(א) קשיא על מהרש"ל

(i) לא הי' לו למהרש"ל להוסיף מלת "אפשר"

(ii) דמוכרח לר' יוחנן למימר דבשוק והנח לו פטור

(ב) לכאורה ס"ל מהרש"א

(i) דר' יוחנן מפיק שיטתו מהא דר' ישמעאל ס"ל בערב היוצא דחייב

(ii) וא"כ מוכרח דר' יוחנן ס"ל בין לר' ישמעאל בין לדידי

(1) דחייב ערבות בערב היוצא מבוסס על אלימא מילתא דשטרא

(2) ודאין לבסס אותו על שיעבוד נפש משום דלית בי' צער דחניקה

(iii) ודהלכך בשוק והנח לו ס"ל תרוייהו דפטור

(iv) ועל זה קמקשי בתוספות

(1) דאה"נ ר' יוחנן לדידי

(א) מצי סבר דאינו חייב אלא משום אלימא מילתא דשטרא

(ב) דבשוק והנח לו פטור

(2) אבל מגלי דאף ר' ישמעאל ס"ל כוותי

(10) צריך עיון

(א) דבדפוס ראשון בדברי המתחיל שלו לא כתב מהרש"א "אפשר דס"ל"

(i) {אני מכיר טוב לר' צבי אידליש נ"י שהמציא לי העתק דפוס ישן זה}

(ב) ובדפוסין שלנו בד"ה דמהרש"א כתיב "ור' יוחנן גופי' אפשר דסבירא לי"

(ג) ולכאורה

(i) דפוס ראשון נכון הוא

(ii) דהרי על האי אפשר קבענו דמקשה מהרש"א קושייתו למהרש"ל

הדרן עלך גט פשוט